

XXIX. évfolyam 2021/2. szám

TEHETSÉG

A Magyar Tehetséggondozó Társaság kiadványa

IN MEMORIAM

*„Hetvennyolc éves korában elhunyt
dr. Herskovits Mária (1942-2021),
a Magyar Tehetséggondozó Társaság alapító tagja,
a hazai és nemzetközi tehetségnevelés,
tehetséggondozás kiemelkedő alakja.
Személyében gyászoljuk a tehetségnevelés
iránt elkötelezett pszichológust, a kutatót
és tehetség tanácsadót.”*

(dr. Heimann Ilona: Emlékezés dr. Herskovits Máriára)

A TARTALOMBÓL

„Ezúton is köszönjük az ECHA-nak, mint szervezetnek és a tagjai között található sok jeles külföldi szakembernek, hogy segítették, támogatták szakmai munícióval a magyar tehetséggondozás dinamikus előrehaladását az elmúlt évtizedekben, enélkül nem tartanánk ott a fejlődésben, ahova eljutottunk a múlt század nyolcvanas éveinek vége óta!”

(Dr. Balogh László: Az ECHA és a magyar tehetséggondozás kapcsolata 1987 óta)

•••

„A program elsődleges céljaként fogalmazta meg, hogy a tehetséges fiatalok számára egyéni igényeikre szabott, hatékonyan működő országos támogatórendszer alakuljon ki tehetségük kibontakoztatását segítő szakemberek, azaz tutorok bevonásával.”

(Szathmáry Melinda: A Tehetségek kibontakoztatásának személyre szabott útján)

•••

„Általános célkitűzésünk, hogy az Európa 2000 Gimnáziumban dolgozó kollégák mindennapos nevelő-oktató munkája átítatódjon ezzel az életvezetési programmal, ezáltal kibővíve a tehetséggondozás lehetőségeit.”

(Nemessányiné Halmai Csilla: Tehetséggondozás a 7 szokás program jegyében az Európa 2000 Gimnáziumban)

Magyar Tehetséggondozó Társaság

4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
 Számlaszám: Budapest Bank:
 10102086-14988802-00000008
 Alakult: 1989-ben;
www.mateh.hu
 Adószám: 19654487-1-09

Elnök: Balogh László
Örökös tiszteletbeli elnök:

Czeizel Endre

Alelnökök:

Heimann Ilona
 Polonkai Mária
 Sarka Ferenc
 Tóth Tamás
 Turi Katalin

Titkár: Szénási Istvánné

Ügyvivő: Bohdaneczky Lászlóné

Az elnökség tagjai:

Balogh László, Bodnár Gabriella,
 Bohdaneczky Lászlóné, Dávid Imre,
 Heimann Ilona, Kormos Dénes,
 Polonkai Mária, Sarka Ferenc,
 Szénási Istvánné, Tóth Tamás,
 Turi Katalin
 (Állandó meghívott: Százdí Antal)

Adatkezelési koordinátor:

Tóth Ilona

Felügyelőbizottság:

Takácsné Laczo Sylvia (elnök)
 Farkas György
 Gyurcsó Gyuláné
 Körösi Tibor

Szekciók és vezetőik:

Dél-dunántúli: Turi Katalin
Felsőoktatási: Bodnár Gabriella
Gyermekvédelmi: Kollmann J. György
Kelet-magyarországi: Dávid Imre
Kémiai és környezetvédelmi:
 Török Istvánné
Művészeti: Berta József
Nyugat-dunántúli: Mentler Marianna
Óvodai: Szilágyi Ildikó
Szakértői: Heimann Ilona
Tanítói: Németné Dávid Irén
Lions: Fehértói Anett Petra
**Digitalizáció és innováció a
 tehetséggondozásban:** Papp András

**A MTT Honlap főszerkesztője és
rendszergazdája:** Varga Árpád**TEHETSÉG**

a Magyar Tehetséggondozó Társaság
 negyedévente megjelenő szakmai,
 információs kiadványa

ISSN: 126-8084

Szerkesztőbizottság:

Heimann Ilona, Mező Ferenc,
 Százdí Antal, Tóth László

Felelős szerkesztő: Százdí Antal

Írásokat e-mailen várunk:
mttتهتseg@freemail.hu

Korábbi lapszámok: www.mateh.hu

Kiadja a Magyar Tehetséggondozó Társaság
 Felelős kiadó: Balogh László elnök

Készült: Gazdász-Elasztik Kft. Miskolc
www.gazdasznyomda.hu

Ügyvezető: Vesza József okl. gépészmérnök

**Magyar Tehetséggondozó
Társaság**

Dr. Balogh László
 elnök

www.mateh.hu

Aktuális

Az Aktuális 2021. 1. számában tájékoztatást adtunk a járvány-helyzet miatt függőben maradt fontos terveinkről. Ezek egy része már letisztult, de a veszélyhelyzet további fennmaradása miatt még mindig vannak bizonytalanságok. Az alábbiakban összefoglaló tájékoztatást adunk a jelenlegi kilátásokról a következő hónapok jelentős MTT - programjaira vonatkozóan.

Mint az köztudott, a Magyar Tehetséggondozó Társaság előző évi bevételeiről és kiadásairól készített kimutatást, az ún. egyszerűsített éves pénzügyi beszámolót – kiegészítve ezt a „közhasznúsági jelentés” és az SZJA 1%-os támogatás felhasználását összegző melléklettel – minden évben május 31-ig kell elküldenünk az illetékes felsőbb szervhez. Normális körülmények között addig a Közgyűlésünknek is el kell fogadnia az előterjesztést. Az elmúlt évben a járványhelyzet miatt az adott időpontig nem lehetett összehívni a Közgyűlést, s ez most is így lesz. Amennyiben fel is oldanák a járványügyi veszélyhelyzetet addig, nem tudjuk teljesíteni azt a követelményt, hogy az Elnökségnek 30 nappal a Közgyűlés megrendezése előtt ki kell küldenie a meghívót a tagoknak a napirendek feltüntetésével.

A járványügyi veszélyhelyzetben, ugyanúgy mint az elmúlt évben, elküldhetjük az anyagot az Elnökség jóváhagyása alap-

ján is, de a most érvényben levő kormányrendelet előírja, hogy az Elnökség által elfogadott fenti dokumentumokat a járványügyi veszélyhelyzet megszüntetését követő 90 napon belül az egyesület Közgyűlésének napirendjére kell tűzni, az egyesület ezen legfőbb szerve szavaz a végső elfogadásról. Egyelőre nem látni most sem pontosan, hogy a járvánnyal kapcsolatos rendelkezések hogyan alakulnak a következő hónapokban. Arra van esély, ha minden kedvező forgatókönyv szerint alakul, hogy a szeptemberi budapesti 31. Országos MTT - Konferencia keretében megrendezhetjük a Közgyűlésünket.

A járvány miatt 2020-ban elmaradt MTT 31. Országos Konferenciája pótlásával kapcsolatban határozat született az ez évi márciusi elnökségi ülésen, hogy ezt 2021. szeptember 24-25-én rendezzük meg a korábban elfogadott helyszínen: Budapest XVII. Kerületi Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium, 1174 Budapest, Széchenyi u. 1-7. A részletes program összeállítására és a lebonyolítás technikai feltételeinek kidolgozására Farkas György igazgató úr és Balogh László elnök koordinációjában folyamatban van. A meghívók kiküldése szokás szerint augusztus közepén várható – reménykedve, hogy ebben az időpontban a járvány gyengülése lehetővé teszi a megrendezést. Előzetes tájékoztatásként kedveskednék itt küldöm a Plenáris ülés tervezett

programját, valamint a Szekciók témaköreit és vezetőik nevét.

A Plenáris ülés tervezett előadásai:

- Dr. Heimann Iлона, a MTT alelnöke: **Búcsú dr. Herskovits Máriától**

- Dr. Balogh László, az MTT és a Matehetsz elnöke: **A hazai tehetséggondozó programok fejlődése a 80-as évek végétől napjainkig**

- Bajor Péter, a Matehetsz és a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács ügyvezető elnöke: **A tutorálás mint a tehetségsegítés új hazai formája**

- Dr. Polonkai Mária, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elnöke és az MTT alelnöke: **A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács átalakított tevékenységrendszere**

- Turi Katalin igazgató, a MTT alelnöke – Takácsné Laczó Sylvia igazgatóhelyettes, a MTT Felügyelő Bizottságának elnöke: **Irányelvek a MTT munkájában a Facebook lehetőségeinek felhasználásához**

- Dr. Révész György, a Matehetsz Elnökségének tagja, a Pécsi Tudományegyetem professzora: **A szülő szerepe a tehetségek kibontakoztatásában**

- Papp András igazgató, a MTT szekcióvezetője: **A digitalizáció szerepe, lehetőségei a tehetséggondozásban – a járvány tapasztalatai**

- Farkas György igazgató, Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium: **Az egyéni tehetségfejlesztés helye a komplex tehetséggondozó programban**

- Rédei Zsuzsanna iskolapszichológus, Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium: **A pszichológus szerepe az iskolai tehetséggondozásban – hatásvizsgálati program a Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnáziumban**

Szekciók tervezett témakörei és vezetőik:

1. szekció: Digitalizáció a tehetséggondozásban

Moderátor: Papp András igazgató, Európa 2000 Gimnázium

2. szekció: Természettudományos tehetséggondozás

Moderátor: Dr. Piláth Károly kutatótanár, ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium

3. szekció: Matematikai tehetséggondozás

Moderátor: Farkas József mesterpedagógus, Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium

4. szekció: Anyanyelvi (humán) tehetségek

Moderátor: Farkas György igazgató, Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium

5. szekció: Tehetséggondozás az idegen nyelvek tanításában

Moderátor: Vadoba Melinda igazgatóhelyettes, Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium

A Szekciók részletes programja a Konferencia meghívójában lesz megismerhető.

VÉGEZETÜL MEGISMÉTELJÜK KORÁBBI TAGDÍJFIZETÉSI FELHÍVÁSUNKAT:

Már több hónapja új esztendőbe léptünk, s ilyenkor aktuális a tagsági díjak rendezése. Levélben kértük is Tagtársainkat, hogy a 2021. évi tagdíjat fizessék be átutalással a Magyar Tehetséggondozó Társaság következő számlaszámára: 10102086-14988802-00000008 (Budapest Bank). Akik már átutalták, azoknak köszönjük! **Kérjük, hogy aki eddig nem utalta át, minél hamarabb tegye ezt meg. Ahogy ezt korábbi leve-lünkben jeleztük is, Tehetség folyóiratot csak annak tudunk postázni, aki rendszeresen fizeti éves tagdíját. Természetesen, aki most fizeti be, annak már csak az ez évi hátralevő számokat tudjuk küldeni, a nyomdai példányszám megrendelése minden negyedévben a tagdíjbefizetések számának megfelelő. (Éves tagsági díjak a következők: rendes tag: 2000.- Ft, nyugdíjas, diák tag: 1000.- Ft, intézményi tagság: 3000.- Ft. A tagsági díj összességében jelentős hozzájárulás a Társaság költségvetéséhez, előre is köszönjük befizetésüket.)**

*Dr. Balogh László
elnök*

*„A tehetségnek három fő összetevője van: a **képességek** (intelligencia), a **kreativitás** – azaz alkotókészség – és a **motiváció**, vagyis a feladat iránti elkötelezettség, kíváncsiság, kitartás. Ez utóbbi karbantartása, ösztökélése elengedhetetlen része a tehetség kibontakozásának.”*

Dr. Herskovits Mária pszichológus

Emlékezés Herskovits Máriára (1942-2021)

Fotó:
<http://eletpalya.munka.hu>

Hetvennyolc éves korában elhunyt dr. Herskovits Mária a Magyar Tehetséggondozó Társaság alapító tagja, a hazai és nemzetközi tehetségnevelés, tehetséggondozás kiemelkedő alakja. Személyében gyászoljuk a tehetségnevelés iránt elkötelezett pszichológust, a kutatót és tehetség tanácsadót. A legújabb kori magyarországi tehetségmozgalom egyedi és utánozhatatlan alakjáról elmondhatjuk, hogy jelentős szerepet vállalt a tehetségkutatás újra élesztésében. Rá is igaz a mondás, teli puttonnyal távozott, hiszen alig két évvel ezelőtt még tanított az ELTE-en, tanácsokat adott tanítványainak, teli volt mondanivalóval, ötletekkel, kutatási tervekkel. Emlékező írásomba szeretném megosztani magam és pályatársai, kollégái, valamint tanítványainak Máriához kötődő emlékeit.

Személyes ismeretségünk egybeesik a Magyar Tehetséggondozó Társaság (MTT) megalakulásával (1989), amelyben alelnökként vezetői szerepet is ellátott éveken keresztül. Évtizedeken keresztül követhetem Mária kutatási eredményeit, amelyeket, mint MTA Pszichológiai Intézetének kutató pszichológusa, mint tanár és tanácsadó, vagy mint a tehetségek felfedezője ért el. Miközben a tehetségmozgalom folyamatosan kiteljesedőben volt Európa szerte, hazánkban is megalakult a Magyar Tehetséggondozó Társaság, amelyre – azt kisé megelőzve – inspirálóan hatott a kibontakozó European Council for High Ability (ECHA), s amely szervezetnek is egyik alapító tagja volt (1987). Az I. ECHA konferenciára Zürichben került sor 1988-ban, az ott elhangzott kutatási eredmények, mint ahogyan később megrendezetté is, iránymutatón hatottak az alakuló MTT létrehozásában. A régi idők tanúja, dr. Gefferth Éva – a MTA egykori vezető kutató pszichológusa, tanszékvezető, az MTT első elnöke sok közös élményt idézett fel Marival együtt töltött több évtizedes együttműködésükről, az együtt szervezett konferenciákról, a nagyívű kutatásokról, közös szerzői munkáikról.

Mari feladatai az I. ECHA konferenciát követően megnövekedtek, a határon túlra is kiterjedtek. Ezen a konferencián ismerte meg személyesen Erika Landaut, akit ma Izraelben az általa alapított Tehetséggondozó Központ Anyjaként hívnak. Az első találkozást az évtizedeken át tartó közös munka és együttes kutatás követte.

Erika Landauval Budapesten, 2013-ban
Matehetsz archívum

Mint életrajzában olvasható (<http://eletpalya.munka.hu>), a Fővárosi Pályaválasztási Intézetben kezdődött a pályája, tanácsadó pszichológusként, ott figyelt fel a kamaszok sajátos viselkedésére, tehetségére. Az MTA Pszichológiai Intézet tudományos munkatársaként kezdte el tehetségazonosítási vizsgálatait, illetve a tehetségek fejlődési jellegzetességeinek kutatását, amelyektől a később sem szakadt el. A Fővárosi Pedagógiai Intézetben, az általa létrehozott Tehetséggondozó Központ vezetőjeként folytatta a tehetséges gyerekek vizsgálatát, azonosítását és folytatott tanácsadást a szülők körében, 2004-ig.

Ezen munkásságáról, annak egyedi értékeiről a napokban beszéltem dr. Ritoók Magdolnával, a méltán elismert egyetemi kutatótárssal. Ő így emlékezik vissza: "Herskovits Máriára munkásságából újszerűségével kiemelkedik a Fővárosi Pedagógiai Intézetben 1994-ben létrehozott Tehetséggondozó Központ (T GK), amit 10 éven át vezetett. T GK munkáját egy szombat délelőtti látogatás során ismertem meg 1995-ben. Találkoztam az ott dolgozó pszichológusokkal, pedagógusokkal, a központot felkereső szülőkkel. Láttam a szakkörökben tevékenykedő gyerekek munkáját, például egy papirusz hajó elkészítését."

Herskovits Mária írásából idézve: „a Tehetséggondozó Központban azoknak a gyerekek-

nek és szüleiknek álltunk rendelkezésére, ahol már feltűntek az átlagon felüli képességek, továbbá a szülők és tanárok ennek fejlesztéséhez, ezzel kapcsolatos problémáikban vártak segítséget.” (In: Tehetségek vonzásában, 91. oldal)

A TGK munkájának fontos részét alkották az ún. gazdagító projektek, amelyek általában 6 hetesek, kiscsoportosak voltak. Egy csoportban különböző életkorú gyerekek dolgoztak együtt szombat délelőttöként másfél-két órában. Hasonlóan értékes és máig követhető tapasztalatot jelentett a pedagógusok, pszichológusok a szülők és a gyerekek aktív együttműködése a TGK keretében.

Herskovits Máriára munkásságának itt bemutatott példája is jelzi, hogy hasznos lenne újra áttekinteni ezt az értékes örökséget. (A Tehetségek vonzásában című kézikönyv részletesen bemutatja a TGK munkáját. Szerkesztette Herskovits Mária és Ritóók Magda, a Felsőoktatás Tanácsadás Egyesület 2013. Nemzeti Tehetség Program támogatásával.)”

Gazdag, kimagasló szintű szakmai tudását, gyakorlat közeli tapasztalatait a felsőoktatásban akkreditált tehetség szakirányú pedagógus továbbképzésben kamatoztatta, amelynek tematika - kidolgozásában dr. Balogh László mellett tevékenyen részt vett. A „tehetségfejlesztő szakpedagógus” posztgraduális szakon maga is éveken át tanított a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. A debreceni éveket követően az ELTE PPK-on készítette fel a posztgraduális képzési formában működő „tehetség fejlesztő szakpedagógus” képzésre járó tehetséggondozás iránt elkötelezett hallgatókat, majd a tehetségfejlesztő szakvizsgára jelentkezőket. Mint közvetlen kollégájának itt nyílt lehetőségem arra, hogy jobban megismerhessen Marit, miként is tanít, hogyan kommunikál hallgatóival, milyen kapcsolatot alakít ki tanítványaival, és velünk, kollégáival.

Az egyetemen tanított tanegységei között a korszerű és komplex szemléletű tehetséggondozás ismeretek kaptak hangsúlyt, mint pl. – a tehetségdiagnosztika/felismerés és azonosítás, tehetségek szocio-emocionális fejlődése, tehetségek fejlesztése. Fontosnak tartotta felhívni a hallgatóság figyelmét a motivációra, a tanácsadás szükségességére.

Milyen ember is volt Mária? Egy személyben volt tanácsadó pszichológus, pedagógus, tanár és tanító, tudományos előadó, ismeretterjesztő kutatásvezető, szakkönyv író, mentor... sorolhatnám a szerepeit. Nagyon nehéz erre a rövid kérdésre a teljesség igényével válaszolni, annak ellenére, hogy tudományos konferenciáin, előadásain gyakran jelen voltam. A tehetséggondozás iránt érdeklődők előtt

tartott tudásmegosztó jellegű csoportmegbeszélésein, gyakran hallgatók soraiban ülve magam is részt vettem esetmegbeszélő foglalkozásain. Tanárként rendkívüli hatékonyság jellemezte. Eredményességének titka a tanítás és a téma iránti lelkesedése, a tanítványok iránti őszinte tisztelet és szeretet. Minden óráját gondosan felépítette, szakmai ismereteit árnyaltan gazdagította különböző művészek alkotásainak felidézésével, közzétételével. A problémák érzékeny kifejtése mellett arra törekedett, hogy a rávilágítson az ok-okozati összefüggésekre, sarkallva a hallgatóságot hasonló gondolkozásmódra. Mindig türelmesen és érdeklődéssel hallgatta meg a felmerülő kérdéseket, – mosollyal a szája sarkában – barátságosan válaszolt a hallgatóság kérdéseire. Életének, pályájának fontos része volt a folyamatos kutatói munka, tapasztalatait számtalan formában publikálta: beszámolók, szakmai füzetek, szakkikkek, szakkönyvek sokasága jelent meg neve alatt az évek során. A hatalmas termésből készült szakkönyveiből (korai és utolsóként megjelent) a hátsó borító oldalon adunk ízelítőt.

Csak két könyvére szeretnék utalni, azokra, amelyeknek szerzőtársai Gefferth Éva és Ritóók Magda, amelyek felidéznek az együttalkotás, a sikeres munkálkodás örömét, annak légkörét. Ebbe a körbe tartoznak azok az írásai, melyeket a tanítványok kézről-kézre adtak: az akár egy zsebben is elférő „Csak keresni kell...” (Trefort Kiadó, 2004.) könyvecske, avagy a „Tehetségek vonzásában” (Animula Kiadó, 2013.) című műve.

„Milyen aktualitása, értéke is lehet egy 15 évvel korábban megjelent könyvnek ma, miért éppen a **Csak keresni kell...** könyvük kél ismét életre?/ tettem fel a kérdést (Pedagógusképzés 2004.4. sz.) A magyar és nemzetközi tehetségkutatás ismert szakemberei, Gefferth Éva és Herskovits Mária negyedszer dolgozták át és gazdagították új fejezettel közkedvelt tehetség-kézikönyvüket. Az elmúlt években mindkét szerző számtalan kutatásban vett részt, publikálták azok eredményeit, nemzetközi és hazai konferenciákon adtak hírt a tehetség-probléma legújabb fejleményeiről. A könyv ismertetése előtt érdemes visszatekinteni az első kiadás megszületésének körülményeire, az újabb kiadást és átdolgozást befolyásoló hazai és nemzetközi változásokra.

Az első kiadás egybeesik a tehetséggondozás tere-
n bekövetkezett „rendszer-váltással”, hiszen megalakul a MTT szakmai egyesület, amely elsőként teremtett fórumot a tehetséggondozás elméletének és gyakorlatának, szakmai segítséget nyújtva az egyre-másra szaporodó tehetségfejlesztő műhelyeknek,

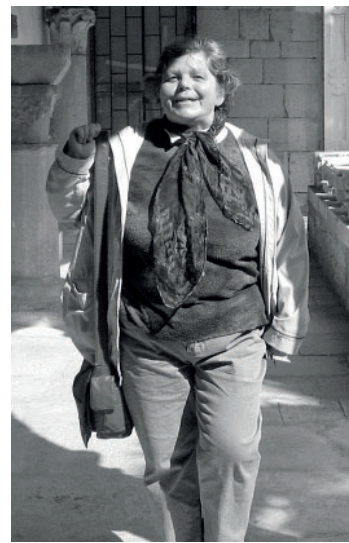
köztük nevelőknek, szülőknek egyaránt. A MTT akkor is fontos feladatának tekintette a tehetségek felismerését, azonosítását, fejlesztését és védelmét. Az első kiadás az újdonság erejével hatott, hiánypótló szerepet töltött be, egyedülálló volt a maga nemében. A szellemes stílusban írt és humoros képekkel illusztrált könyv ötvözi a szakismeretet, a példaértékű eseteket, a praktikus tanácsokat A tehetséggondozás témája ma is aktuális annak ellenére, hogy az elmúlt időkben jelentős eredmények láttak napvilágot az elméletben és a gyakorlatban. A kiadás során a könyv – megtartva a korábbi érényeit – tartalmában és külsejében egyaránt megújult. A szerzők közvetítik a világszerte bekövetkezett változásokat, melyek az utóbbi időben éreztetik hatásukat és meghatározóak a tehetséggondozás gyakorlatára.

Miben más, miben különbözik ez a kiadás az előzőektől, ad-e újat azoknak is, akik egykoron olvasták? A szerzők szemléletváltásának eredménye, hogy a „diagnózis-hangsúlyos” elméletek helyett a „fejlesztés párti” nézeteket közvetítenek; a „valahol mindenki tehetséges” szlogen helyett a képességfejlesztésre teszik a hangsúlyt. A tehetség témában való elmélyedéshez, esetleg a kutatómunka megkezdéséhez nyújtanak segítséget a szerzők, hasznos útmutatóként szolgál nevelőknek, tanároknak, tanárjelölteknek, szülőknek egyaránt.”

Nagyszerű alkotópáros volt Herskovits Mária és Gefferth Éva, melynek alapja, meghatározó eleme volt a több évtizedes barátság, szakmai egyetértés. Milyen légkörben tudtak együtt alkotni? Gefferth Éva felidézi a finom gőzölgő gyümölcsteák illatát, mellyel Mari mindig várta a megérkezésekor és ez lökést adott az aktuális téma elkezdéséhez. Mi volt bennük a közös, mi sarkallta őket az alkotó gondolatok megírására? talán az – emlékezik vissza Éva – „hogy egy hullámhosszon voltunk, mert hasonlóan gondolkoztunk, vélekedtünk a szakmai értékekről”. Jól kiegészítette egymást a két ellentétes karakterű tudós. „Mari volt a nyugodt, higgadt és megfontolt kutató – mondja Éva –, én pedig a mindig vibráló, ötletelő, az információkat begyűjtő fél. Végül együtt döntöttünk arról miként ültethetjük át a kínálkozó lehetőségeket, a már bevált gyakorlatokat a hazai tehetséggondozásba.” A MTT-ben számos szakmai programot kezdeményeztek, javasoltak megvalósítani és hozzájárultak azok fenntartásához.

A „Tehetségek vonzásában” (Animula Kiadó, 2013.) dr. Ritoók Magdával közösen összeállított tehetség tanácsadásról szóló könyvükben külön blokkot állítottak össze a tehetséggondozási alapismeretekből és gyakorlatokból. Kézikönyvük fő célkitűzése, hogy elméleti és módszertani segítséget nyújtson a kiemelkedő képességű és megfelelő motivációjú, ill. hátrányos helyzetű, különböző problémákkal küszködő serdülőkorú, felsőoktatásba készülő és ott tanuló fiatalok tehetségének felismeréséhez és fejlesztéséhez.

Mária sikeres szakmai és szervezői munkássága, kiemelkedő tudományos kutatói tevékenysége itt-

Fotó:
dr. Gefferth Éva

hon és világszerte elismert. Iskolateremtő munkássága elismeréseként 2009-ben kitüntették a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével.

Az utóbbi időben a képzeletünkben élő tehetség-tantestületi tabló sajnálatos módon egyre fogyatkozik. Herskovits Mária különleges egyénisége a magyar tehetséggondozásnak, halála nagy űrt hagyott maga után.

Sokat tanulhattam, tanulhattunk tőle a tehetségnevelésről, annak összetett és rendszerszerű szemléletéről.

Vidám, mindig mosolygós lénye örökké hiányozni fog, emlékét fájdalommal és szeretettel őrizzük!

A szerző:
dr. Heimann Ilona
ny. egyetemi docens,
a Magyar Tehetséggondozó
Társaság alelnöke.

„Nagy akaratereő nélkül nincs nagy tehetség sem.”

Honoré de Balzac (1799-1850) író, a francia realista regény megteremtője.

Az ECHA és a magyar tehetséggondozás kapcsolata 1987 óta

Dr. Balogh László

(Az előadás elhangzott angol nyelven a MATEHETSZ és a Debreceni Egyetem közös szervezésében online megrendezett Második Tematikus ECHA konferencia nyitó programjában, 2021. március 23-án.)

A tehetséggondozásnak a rendszerváltás éveiben elindult intenzív magyarországi fejlődése és európai helyzete sok szállal kötődik egymáshoz. Az 1987-ben megalakult Európai Tehetség Tanács (European Council for High Ability) jelentős lendületet adott az iskolai tehetséggondozás fejlődésének itthon is, s a szakmai kapcsolat az ECHA-val folyamatos volt az elmúlt közel három és fél évtizedben. Ennek egyik meghatározó eleme az volt, hogy az ECHA vezető testületében (G. C.) és szakmai bizottságaiban kezdetektől fogva szerepet kaptak magyar szakemberek is. Az együttműködés intenzitását mutatja, hogy a szervezet megalakulásától a 2000-es évek közepéig folyamatosan volt magyar választott tagja a Gen. Com-nek: Gefferth Éva, Herskovits Mária és Balogh László személyében. Majd 2012-től 2020-ig Csermely Péter professzor, a tehetséggondozás nemzetközi hírű szakembere töltötte be az ECHA elnöki funkcióját, s jelenleg is van magyar választott tagja a Gen. Com-nek: Fodor Szilvia, a Debreceni Egyetem adjunktusa. Más funkcióban is dolgoztak magyar szakemberek az ECHA-ban: az European Journal for High Ability Advisory Board-jának Herskovits Mária volt tagja éveken át. Majd e folyóirat továbbfejlesztett változatában, a High Ability Studies-ban Balogh László 1999-től 2008-ig volt az International Advisory Board tagja. Az ECHA Diploma Bizottságának csaknem kezdetektől fogva volt magyar tagja: Balogh László, Dávid Imre, Fodor Szilvia személyében.

Természetesen ez a folyamatosan virágzó szakmai együttműködés kiemelt szerepet játszott a magyarországi tehetséggondozás elmúlt három és fél évtizedes fejlődésében is. Már 1987-ben megalakult az ECHA Magyarországi Tagozata Gefferth Éva vezetésével, összehozva a tehetséggondozás hazai szakembereit. Majd ebből a magból 1989-ben létrejött a Magyar Tehetséggondozó Társaság, a rendszerváltás utáni első azon hazai civil szervezet, amely több száz fős tagságával jelentős szerepet vállalt és vállal ma is a hazai tehetséggondozás korszerű formáinak elterjesztésében, a nemzetközi kapcsolatok ápolásában. Ma már százat meghaladó ezen civil szervezetek száma a tehetséggondozás területén.

A magyarországi tehetséggondozás eredményeinek elismerését jelentette, hogy 1990-ben az MTA

Pszichológiai Intézete rendezhette az ECHA 2. Konferenciáját Budapesten, a Szervező Bizottság elnöke Gefferth Éva, a Magyar Tudományos Akadémia Pszichológiai Intézetének tudományos főmunkatársa volt. A konferencia címe „Tehetséggondozás otthon és az iskolában” volt. Ez volt az első alkalom a második világháború befejezését követően, hogy Magyarországon több jeles külföldi szakembertől közvetlenül hallhattunk a korszerű tehetséggondozás elméleti és gyakorlati témáiról. Csak néhány név ennek szemléltetésére: J. Freeman (az ECHA első elnöke), J. Raven, H. Wagner, N. Maier, C. Eiselen, D. Montgomery, S. Alencar, E. Lange. Nem véletlen, hogy több száz külföldi és hazai résztvevője volt e konferenciának. Éppen tíz év elteltével, 2000-ben a Debreceni Egyetemet érte az a megtiszteltetés, hogy felkérést kapott az ECHA 7. Konferenciájának megszervezésére, a Szervező Bizottság elnöki funkciójára Balogh László, az Egyetem Bölcsészettudományi Karának akkori dékánja kapott megbízást a Gen. Com-tól. A konferencia témaköre „Talent for the Next Millennium” volt. A nagyszerű konferenciára csaknem minden földrész képviselőiben közel ötszázan érkeztek. Ezen is világhírű szakemberek tartották a plenáris előadásokat, néhány név közülük: J. Van Tassel-Baska, M. Gross, E. Lishout, E. Czeizel, Gy. Hunyady, J. Freeman, F.J. Mönks (az ECHA második elnöke). Összességében megállapítható, hogy a Debreceni Egyetemen rendezett ECHA - Konferencia őrizte a hagyományokat a magas színvonalú kutatási beszámolókkal, de új elemet is vitt be e konferenciák történetébe, amikor a tehetségfejlesztő műhelyek gyakorlati bemutatóinak az eddigieknél jóval nagyobb szerepet szánt a programban, mind a konferencia helyszínén a tehetséges gyerekek produkcióival, mind a felkért iskolák bemutató foglalkozásaival különböző településeken.

Az előbbi két konferencia volt a legkiemelkedőbb a magyarországi rendezvények közül, de az ECHA segítségével, közreműködésével további jelentős konferenciák is megrendezésre kerültek. Ezek közül a következőket fontos kiemelni: 2004.: „Tehetséggondozás az UNIO-ban”, Taktaharkány; 2006.: „Az állami szféra és a civil szervezetek együttműködésének lehetőségei a tehetséggondozásban”, Budapest, Bor-

sod-Abaúj-Zemplén megye; 2011.: „Tehetség gondozás EU Magyar Elnökségi Konferencia” (ez egyben az „Első Európai Tehetségnap” is volt, 20 országból háromszáz résztvevővel), Budapest; 2014.: „Egy európai tehetségsegítő hálózat felé”, Budapest. Ez utóbbi kettő megszervezésében kiemelkedő szerepet játszott Csermely Péter ECHA-elnök, Bajor Péter, a MATEHETSZ ügyvezető elnöke és Fuszek Csilla, a Budapesti Európai Tehetségközpont igazgatója. Több éves szervező munkájuk eredményeként – a Nemzeti Tehetség Programnak és a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének hatékony támogatásával – 2015 szeptemberében megalakult az „Európai Tehetségtámogató Hálózat”, amelynek ma 47 országból több mint 400 tagja van. Természetesen a konferenciákon túl folyamatos együttműködés is volt az ECHA és a magyar tehetséggondozó szervezetek, szakemberek között, amely jelentősen segítette az itthoni tehetséggondozás fejlődését. Két területet feltétlenül ki kell emelni ezek közül: az egyik a pedagógusok továbbképzésének megszervezése, a másik a magyar tehetségkutatások intenzív fejlesztése.

A Nijmegeni Egyetemen 1994-ben indult a posztgraduális tehetségszakértői képzési program (ECHA-Diploma Program) F. J. Mönks, akkori ECHA-elnök irányításával. Professzor úr ezt a programot szerződéses együttműködésben átadta a Debreceni Egyetemnek, közvetlenül segítve a magyarországi tehetségfejlesztési szakember-képzés kialakítását. 1997-ben ez alapján indult el a négy féléves képzés Debrecenben, s ezt a programot vette alapul saját képzésének kialakításához a többi magyarországi posztgraduális tehetségszakember-képzés is. A két egyetem közötti együttműködési szerződés alapján, a Debreceni Egyetemen végzett szakértők megkapták két évtizeden át (Mönks Professzor haláláig) a Nijmegeni Egyetem diplomáját is: „European Advanced Diploma in Educating in Gifted”. A szakirányú végzettséget megszerző első évfolyam 1999-ben megfogalmazta a további együttműködés igényét, s meg is alakítottuk az „ECHA-DIPLOMÁSOK MŰHELYÉT” – a Debreceni Egyetem és az Magyar Tehetséggondozó Társaság Kelet-Magyarországi Tagozata gondozásában. Ez a továbbképzési műhely évenként tart rendezvényt, amelyeken egy-egy nagy hagyományokkal rendelkező tehetséggondozó intézmény /iskola, nevelési tanácsadó, továbbképző központ, régió stb./ mutatja be gyakorlati eredményeit.

A magyarországi tehetségkutatás újraélesztésében is jelentős szerepet vállalt Mönks professzor, az ECHA 12 éven át funkcionáló elnöke: tartalmi támpontokat adott a Debreceni Egyetem (akkor KLTE) pszichológiai PhD-programja „tehetségkutatás” alprogramjának kidolgozásához 1993-ban. Kurzusokat is tartott ennek keretében, s a Nijmegeni Egyetemre szóló ösztöndí-

jakkal támogatta a PhD-s hallgatók szakmai kibontakozását: több doktorandus volt több hetes ösztöndíjjal Nijmegenben, egy debreceni tanszéki munkatárs pedig ott szerezte PhD fokozatát három éves ösztöndíj keretében. Szakmai tanácsaival segítette a disszertációk elkészítését, jelenleg már több mint 20 értekezés került megvédésre Mönks professzor szellemi tőkéjére építve a Debreceni Egyetemen tehetség-témakörben.

Hogyan lehetne összegezni: mit adott az ECHA-val való közel három és fél évtizedes szakmai együttműködés a magyar tehetséggondozásnak? A magyar tehetséggondozásnak nagy hagyományai vannak évszázadokra visszatekintve, és a szervezett programok megjelenése óta – a 19. század második felétől – jelentős sikereket is hozott ez a munka, nemzetközi mércével mérve is. A második világháború utáni évtizedekben azonban volt némi megtorpanás, de a hatvanas évektől újra megjelentek a tehetségkeresés és -fejlesztés államilag támogatott formái is több speciális tehetségterületen. A rendszerváltás kezdetén (nyolcvanas évek vége) aztán újabb nagy lendületet vett a programok fejlesztése, s az elmúlt harminc év egyenes vonalú felfelé ívelést mutat a nemzeti tehetséggondozásban, s ebben kiemelkedő szerepet játszott az ECHA-val való együttműködés. Ma már hazánkban is minden fontos tényező: korszerű elméleti alapok, gyakorlati fejlesztő módszerek, jelentős szakembergárda, anyagiak stb. – köszönhetően a 2008 óta sikeresen funkcionáló, átfogó Nemzeti Tehetség Programnak, készen áll arra, hogy egyetlen tehetségígéretünk se vesszen el. Azon kell fáradoznunk a következő években, hogy egyrészt legyen mindenütt intézményi, szervezeti szintű komplex fejlesztőprogram, másrészt hogy a kiemelkedő tehetségígéretnek kapjanak lehetőséget speciális egyéni tehetségfejlesztő programok megvalósítására. Ez biztosíthatja a nemzeti tehetséggondozás további dinamikus fejlődését.

Ezúton is köszönjük az ECHA-nak, mint szervezetnek és a tagjai között található sok jeles külföldi szakembernek, hogy segítették, támogatták szakmai municióval a magyar tehetséggondozás dinamikus előrehaladását az elmúlt évtizedekben, enélkül nem tartanánk ott a fejlődésben, ahova eljutottunk a múlt század nyolcvanas éveinek vége óta!

*A szerző:
a Debreceni Egyetem
ny. tanszékvezetője,
a Magyar Tehetséggondozó
Társaság és a Magyar
Tehetségsegítő Szervezetek
Szövetségének elnöke.*

DIGITALIZÁCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ ***A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN SZEKCIÓ ROVATA***

Tehetséggondozás a 7. szokás program jegyében az Európa 2000 Gimnáziumban

Nemessányiné Halmai Csilla

Miért tartja vonzónak olyan sok szülő és diák iskolánk 7. szokás programját? Miért derül fel aggódó anyukák és apukák szíve, amikor – gimnáziumunk honlapját vagy éppen facebook csoportját böngészve – olvashatnak életvezetési programunkról és látják, hogyan működik ez a gyakorlatban? Miért lehet büszke minden itt tanító pedagógus, hogy módszertani repertoárja és tanárszerepe jelentősen gazdagodott és színesedett az elmúlt évek során?

A válasz már meg is fogalmazódott bennünk. Mert mindannyian olyan iskolában szeretnénk tudni gyermekünket, ahol sikerélményben lehet része, ahol kiteljesedhet, ahol egy igazi közösséghez tartozhat, ahol támogatják egyéni fejlődését, de ugyanakkor jó csapatjátékos is lehet.

Szülőként, tanárként, az iskola vezetőjeként arra vágyunk, hogy gyermekeink és tanítványaink sikeres és boldog emberek legyenek. Szeretnénk megfelelő támogatást nyújtani, amikor életkori nehézségekbe ütköznek, döntéseket hoznak, vagy amikor azt érezzük, hogy nincs meg a kellő önbizalmuk, nem megfelelő a másokkal kialakított kapcsolatuk és kommunikációjuk.

Iskolánk 7. szokás életvezetési programja olyan kompetenciákat erősít, amelyek segítenek, hogy a tanulók sikeresen fejlesszék önértékelésüket, kreativitásukat és kapcsolatteremtő képességüket, hogy megtanuljanak felelősséget vállalni döntéseikért, merjék bemutatni ötleteiket, és tudatosabban éljék mindennapjaikat. A családi légkör, a személyiségfejlesztésre irányuló fókusz lehetőséget ad a gyerekekben rejlő plusz értékek és tehetség felszínre kerülésére és kibontakozására.

Zugló szívében található gimnáziumunk méltán kiemelt tehetségpont, ahol mindenki arra törekszik, hogy a gyerekek érdeklődésének megfelelő és fejlődésüket támogató oktatási, pedagógiai és pszichológiai módszerekkel és szabadidős eseményekkel inspirálják az itt tanuló diákokat.

Az iskola vezetése 2017-ben határozta el, hogy beépíti pedagógiai programjába a 'Sikeres emberek 7. szokása' programot, amely Stephen Covey amerikai oktató és üzletember sikerkönyvében található életvezetési alapelvekkel, fogalom és eszközzel ismerteti meg a tanulókat, életszerű és gyakorlatias köntösbe öltöztetve.

Első lépésként a tantestület tagjai részt vettek a program megvalósítását segítő – több napos – egyéni és társas kompetenciák fejlesztését célzó pedagógus továbbképzésen. Ezek után létrejött a legelkeszebb tanár kollégák alkotta Világító Torony (VT) csapat, amely jelenleg is – folyamatos tapasztalatcserével, ötleteléssel – igyekszik módszertani ötleteket és útmutatást adni a program gyakorlatba való beépítéséhez.

2018 óta, iskolai programjaink és az osztályfőnöki órák a 7. szokás program szemléletében szerveződnek. A 7. szokás órákon megszületnek a közös célok és közösen felállított szabályokat tartalmazó osztályszerződések, illetve játékos és kötetlen formában beszélgethetünk többek között felelősségvállalásról, érzelmekről, jó és rossz szokásokról, a hatékony időbeosztásról, az elfogadásról, a támogató hozzáállásról, közös győzelemről – vagyis mindenről, amely által a fiatalok tudatosabb és felelősségteljesebb emberré válhatnak. A gyerekek szeretik ezeket az interaktív foglalkozásokat, hiszen olyan kapcsolódási pontokat találhatnak, amelyek motiválóan hatnak szociális viselkedésükre, alkotás vágyukra, javítják tanulmányi eredményeiket.

Az eltelt négy év során számos kreatív óra és óratervezés, iskolai esemény született, a tantermek falain visszaköszönek a program elemei. A kollégák igyekeznek új dolgokat kitalálni és kipróbálni, s havonta egyszer tréninget tartunk, ahol megosztjuk a bevált jó gyakorlatokat, tapasztalatainkat, illetve folyamatosan finomítjuk, átalakítjuk régi módszereinket.

A 7. szokás program vezetőjeként hiszem, hogy a program sikerének záloga a megfelelő kommunikáció és az elköteleződés. Általános célkitűzésünk, hogy az Európa 2000 Gimnáziumban dolgozó kollégák mindennapos nevelő-oktató munkája átittatódjon ezzel az életvezetési programmal, ezáltal kibővítve a tehetséggondozás lehetőségeit.

A 2020/21. tanévet nagy áttörésnek tekinthetjük, hiszen megalakult a Szülő Világítótorony csapat azokból a lelkes anyukákból és apukákból, akik kiemelten érdeklődtek a program iránt és aktívan szerettek volna részt venni annak működtetésében. A szülő-diák-tanár szinergia tovább erősítette iskolánk nyitott és rugalmas látásmódját.

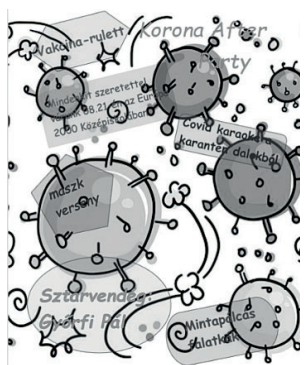
és hatalmas lendületet adott annak, hogy a gyerekeket a tanórákon kívül is megszólítsuk. A havi rendszerességű online találkozók egyikén született meg a '7 hónap 7 kihívás' eseménysorozat ötlete. A Szülő Vt vezetője és egyben lelke-motorja: Nikolic Mariann szavait idézve: „ez egy játékos, önkéntes program és bár van 'tétje', pontozása, mégis a mókás forgatókönyvbe bújtatott életviteli szokások és az érzelmi intelligencia kialakításának 'gyakorlatozásán' van a hangsúly”. A kihívásokat a gyerekek családjaik aktív részvételével és a bennük rejlő kreativitás, ötletesség és alkotóerő felszínre hozásával tudják teljesíteni.

Nagy öröm és büszkeség látni, milyen sok rejtett tehetség nyílik meg és mutatja meg olyan oldalát a játékokban, amelyet korábban a tanórai környezetben nem ismerhettünk meg. Tanulóink digitális kompetenciái, az online appok használatának sokszínűsége, produktivitásuk és szociális érzékenységük felülmúlta várakozásainkat.

„Legyél ünnepi tudósító” elnevezésű első kihívásban például lehetett interjút készíteni a szülőkkel a gyerekkori karácsonyi emlékeikről vagy karácsonyfa póz családi fotót beküldeni. Íme egy kis montázs a legjobb alkotásokból:

A második kihívás már sokkal több osztályt és gyermeket, családot mozgatott meg, a diákok – többek között – fantasztikusan kreatív 'covid – utáni' party meghívókat gyártottak.

Business party

Information
 Dress code: Wear sweats & hoodies
 Place and time: This event will take place in EU2000 2021.05.29.
 Pass: You can only come if you are a teacher
 Activities
 -Looking at the kids grades and falling them at all the subjects
 -Eating chips and drinking wine while complaining about our problematic students

A harmadik kihívásban a szóbeli felvételre érkezőknek lehetett kedves, bátorító üzeneteket írni. Ez az interperszonális készségeket fejlesztő feladat rengeteg diákunkat inspirálta. Saját tapasztalataikat felhasználva, mondanivalójukkal, maguk is hozzájárulhattak egy-egy diák sikeréhez a szóbeli vizsgán. A gyerekek megtapasztalhatták, hogy mennyire segít másoknak, ha elmondják – leírják, hogyan érznek egy ilyen helyzet kapcsán, és gondolataikkal előmozdítják a jó teljesítményt. Később a visszajelzés nem maradt el. A hozzánk felvételiző tanulók és hozzátartozóik meleg szavakkal köszönték meg a családias, stresszmentes hangulatot, amely iskolánkban fogadta őket nemcsak diákjaink levelei, de az általuk feldíszített bejárat és iskolaudvar által is.

A gyerekek érdeklődési köréhez és az életkori sajátosságaihoz igazodó feladatok rendkívüli tartalékokat hoznak felszínre, az alkotás öröme sikerélményt okoz és a feladatok elkészítése során, a diákok jobban megismerhetik önmagukat, felfedezhetik a körülöttük lévő világ – eddig számukra rejtett – szegmenseit. Az egyéni látásmód, az emberi sokszínűség megmutatkozik, s az esetleg tanulásban háttérbe szoruló diákok is megvilanthatják a bennük lakozó pluszt. A tehetséggondozás fontos eleme, hogy pedagógusként kínáljunk friss, újszerű lehetőségeket és feladatokat, amelyek motiválják őket, és sarkallják őket az aktív részvételre.

A 7. szokás program nemcsak a diákokat, de minket, tanárokat is sokrétű ötletelésre, innovációra sarkall. Házi versenyünket is a programhoz igazítjuk, így lett a tavalyi nyelvi verseny témája a 7. szokás: „Élezd meg a fűrészt” – amelyre zseniálisan eredeti kisfilmeket forgattak tanulóink, illetve az ideji téma, a 6. szokáshoz köthető „Teremts szinergiát” lett. A szervező kollégák a tavalyi video kategória mellett, képregény és mém kategóriával bővítették a beérkező pályaművek tárházát.

A nyelvtanárok közreműködésével a nebulók lelkesen vetették bele magukat az alkotás folyamatába. Boldogan tapasztaltuk, hogy a tanórákon inkább passzívan résztvevő diákok is szívesen jelentkezett a versenyre. Lehetőségünk volt olyan tanulókra felfigyelni, akik szaktárgyi teljesítménye gyengébb, de az ilyen típusú megmértetésben kitűntek eredetiségükkel és ötletességükkel. Számos – a hagyományos oktatási környezetben – kevésbé jól teljesítő diákunk dobogós helyen végzett a versenyben.

EU2K nyelvi verseny 2021-ben is!

Tavaly szuper videók készültek, idén pedig képregénnyel és mémmel bővítettük a kategóriákat, hogy minél több kreatív diákunk alkosson a 7. szokás jegyében. A téma a szinergia! Január 29-ig várjuk a műveket!

#7szokás #eu2k
Nyelvi verseny

angol
spanyol
japán
német

Téma: Teremts szinergiát!

Kategóriák:
• videó
• képregény
• mém

Értékes nyeremények!

Határidő: 2021. január 29.

Jelentkezés a szaktanároknál

„Amikor azt mondják, hogy csoportmunka volt, de egyedül te dolgoztál”.

Képregény kategória:

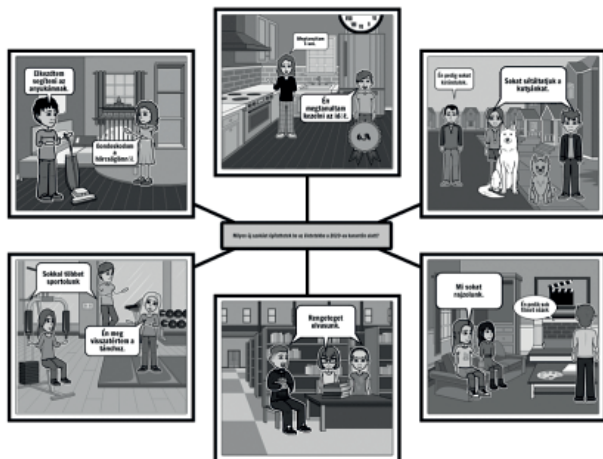

7. szokás osztályfőnöki órák, az iskolai programok, a tudásmegosztó workshopok kitűnő lehetőséget adnak az innovatív ötletek bemutatására. Digitális iskola révén, a Teams és OneNote programok használata mindennapos a pedagógiai munkánkban, az online applikációkban rendszeres a tananyagkészítés.

Az idegen nyelvi vetélkedőn például online szabaduló szobából kellett kijutnia a versenyzőknek, a március 15-i online megemlékezésen a 7. szokás program fogalomrendszerén keresztül mutatta be az egyik tanár kolléga a lejátszott történelmi eseményeket és összefüggéseket. Ez a megújító szemlélet hatással van a diákok produktivitására is. A 7. szokás kihívásokban és iskolai feladatokban, a gyerekek digitális kompetenciái rendkívüli módon fejlődnek. Megtanulnak az online térben hatékonyan információt, alkalmazásokat keresni és azokat képesek önállóan vagy csoportban használni, autonóm módon tanulni.

A támogató intézményi háttér és a vezetőség szemlélete lehetővé teszi, hogy a 7. szokás program nagymértékben támogassa a tehetséggondozást, hiszen nagyfokú szellemi szabadságot kapnak maguk a pedagógusok is. A rendszeres tréningek, az alaposan előkészített 7.

A Tanár Világítótorony csapat egyik kiadott feladata kapcsán, a tanulóknak 'Új utakon' címmel montázst kellett készíteniük osztályszinten, hogy ki milyen új szokást vett fel a karantén időszaka alatt, mennyiben változtatott eddigi életvitelén, napi rutinján. A gyerekek ötleteltek, összegyűjtötték gondolataikat, majd montázst készítettek. Megszülettek a közös produktumok: képkollázs, képregény, video stb. – egy színes, egyedi, a közösségüket tükröző külsőben.

A közös alkotás öröme, az önismeret fejlesztése, a való élet nehézségeinek ilyen módon történő feldolgozása a közösségépítés fontos elemei. A 7 szokás program által kínált játékok, versenyek megteremtik a diákok számára azt az oldott, lazító légkört, amelyben együtt munkálkodhat tanár és diák – család és gyermek, szorosabbra fűzve ezáltal az iskola és a család kapcsolatát és pozitív tanár-diák-szülő attitűdöt fejleszt. Ilyen körülmények között sokkal több lehetőség van a tehetségek felfedezésére és gondozására.

A következő tanévben létrehozuk a Diák Világítótorony csoportot is azokból a legaktívabb és legmotiváltabb tanulókból, akik szívesen lennének az ötletgazdái és szervezői további kreatív projekteknek a tudományok, sport, zene, alkotóművészet vagy akár a gasztronómia területén.

A kortársaktól (belülről) induló kezdeményezéseknek valószínűleg még nagyobb sikere lesz a jövőben és remélhetőleg számos további tehetséges fiatalat vonz majd a reflektorfénybe.

Az iskolánk gyakorlati pedagógiai folyamataiba beépült 7 szokás életvezetési program, a magas fokú szakmai együttműködés, és a vezetőség részéről érkező inspiráló támogatás komplex keretet ad a kivételes képességekkel - készségekkel rendelkező diákok felfedezésére és fejlesztésére.

A Világító torony csapatok és gimnáziumunk programjai, az osztályfőnök személyiségfejlesztő órái szerethetőbbé és kedveltebbé teszik a szülők és tanulók fejében is a 7 szokás programot, lehetőséget adva a tehetséggondozás alternatív, újszerű módjának.

**„Minden emberben van tehetség,
nincs olyan gyerek, akiben
ne szunnyadna ennek valamilyen fajtája.
A tehetség megvalósulásának választóvize, hogy
az alany és a vele foglalkozók összmunkája
felszínre hozza ezt vagy sem.”**

(Czeizel Endre)

A szerző:
az Európa 2000 Gimnázium
angol nyelv tanára,
a „7 szokás program”-jának
vezetője.

A Tehetségek kibontakoztatásának személyre szabott útján

Sikeresen zárult a Matehetsz 2017-ben indított Tutor Programja

Szathmáry Melinda

Idén márciusban zárult a Tehetségek Magyarország EFOP-3.2.1-15-2016-00001 kiemelt projekt keretében a Matehetsz négy éve indult, egyéni igényekre épülő tehetségszolgáltató programja, a Tutor Program. A szervezet 2020 végére sikeresen kialakította minden régióra kiterjedően a személyes kapcsolattartáson alapuló tehetségszolgáltató szakemberhálózatát. Az országos lefedettségű, egy-egy éves időtartamú, komplex fejlesztő támogatást nyújtó programban összesen 2743 tizenkét és húsz év közötti magyarországi fiatal vehetett részt 215 tutor bevonása mellett.

A tutorrendszer születése

2017-ben nemcsak a program egésze, hanem maga a *tutor* szó is új fogalomként jelent meg a hazai tehetségszolgáltatásban. Az új szerepkört a *Matehetsz* szakmai és hálózati felkészültsége alapozta meg.

„A Magyar Génius program során esélyteremtő céllal jöttek létre a tehetségpontok és a tehetségtanácsok hálózatai. A hálózatosodás mellett külön figyelmet fordítottunk a fiatalok egyéni és csoportos fejlesztésére. Az egyéni fejlesztésben idővel megjelent a mentorprogram, a mentális és a társas támogatás, valamint a tehetség- és pályatanácsadás. A csoportos fejlesztésre gazdagító programokat dolgoztunk ki. A Tehetségek Magyarország uniós program során továbbra is kínáltunk csoportos fejlesztést – tekintettel a belépett új tehetségpontokra –, amely a köznevelésben az óvodás kortól a 25. életévig von be tehetségeket, illetve tehetségigéreteket. A programban kiemelt szerepet kapott az egyéni fejlesztés, melynek keretében megállapítottuk, hogy az egyes területeken ki milyen képességekkel rendelkezik. Ezt követte a képesség- és készségfejlesztés, támogatás, a mentorálás és egy tutoráltakat támogató program révén a segítő tutorrendszer. Terveink között szerepelt, hogy az egyéni tehetségszolgáltatás hazai kultúráját módszertani szempontból erősítsük, valamint növeljük a társadalmi elfogadottságát is.” – idézi fel a Tutor Program születésének előzményeit és az indulás időszakát Polonkai Mária, a program szakmai vezetője.

A program elsődleges céljaként fogalmazta meg, hogy a tehetséges fiatalok számára **egyéni igényeikre szabott**, hatékonyan működő **országos támogatórendszer** alakuljon ki tehetségük kibontakoztatását segítő szakemberek, azaz **tutorok** bevonásával.

A tutor, a tehetségszolgáltató terület kulcsszereplője

A tutor a tutorhálózat legfontosabb „szolgáltatója”: az

a tapasztalt tehetségszolgáltató szakember, aki 11 hónapon keresztül, komplex szempontrendszer alapján, tehetségtérülettől függetlenül segíti a tutorált 12-20 év közötti fiatalot – annak érdeklődési területei szerint, illetve egyéni fejlesztési terve mentén. A folyamatos kapcsolattartás részeként az egyéni személyes találkozók száma egy-egy naptári évben – a lehetőségek figyelembe vétele mellett – kb. 10 alkalom.

A tutor, miután megismerte a tutorált tanuló erősségeit, fejlesztendő képességterületeit, családi háttérét és céljait, kiscsoportos és egyéni formában tartja a kapcsolatot a tutoráltjaival. Segítő beszélgetésekkel, programszervezéssel, versenyekre delegálással, folyamatos odafigyeléssel támogatja a diákok tehetségének kibontakozását. Mindezt elkötelezetten, kellő érzékenységgel és emberismerettel teszi. A tutor kiváló szervező, kapcsolatteremtő, kommunikációs képességekkel bíró szakember (általában pszichológus, pedagógus, coach, mentálhigiénés szakember stb.) kell legyen, aki olyan releváns kapcsolati és információs hálózattal rendelkezik, amivel támogatni tudja a tutorált fiatal szakmai előrelépését. „Szigorú kiválasztási folyamatot követően a *Matehetsz* felkéri a megfelelő tutort, és delegálja a fiatal tehetség mellé, aki komplex szemlélettel, építő kritikai érzékkel, elfogadó és elismerő módon segíti a tanulót, keresi előmenetelének lehetőségeit – szükség esetén bevonva a *Matehetsz* munkatársait, a tutorált szüleit, osztályfőnökét, szaktanárát, kortársait. A tutor minden olyan tulajdonsággal rendelkezik, amivel 8-10 hozzá rendelt tehetséges fiatalot segíteni tudja azon az egyéni fejlődési úton, ami nem egy irányba viszi őket, hanem kinyitja számukra a világot. Felkínálja nekik a sokféle tapasztalatszerzés lehetőségét, olyan tevékenységben való részvételt, ami alapján határozott irányokat vehet az érdeklődésük, illetve abban segíti őket, ami számukra a legkedvezőbbnek mutatkozik. Ez nem zárja ki, hogy vannak olyan kialakult területek, amelyek alapján a tutor mentorhoz irányítja majd a tutoráltat.” – összegez Polonkai Mária.

A tutorhálózathoz a *Matehetsz* megfelelő online felületén való **egyéni jelentkezés** útján (16 év alatt a képviselője hozzájárulásával) csatlakozhat a tanuló egy saját maga által készített bemutatkozás és egy másik személytől származó ajánlás kíséretében. (Ajánló személy lehet egy köznevelési intézmény/szakszolgálat/háttérintézmény pedagógusa, fejlesztő szakembere, a tanulót ismerő szakkör/fejlesztő műhely/kulturális egyesület vezetője és a *Tehetségek Magyarország* projekt keretében vagy más programban, csoportban működő

további szakember.) A pályázónál előnyt jelent, ha bármilyen tehetségterületen rendezett nemzetközi, országos, regionális, megyei, települési tanulmányi vagy művészeti versenyen jó helyezést ért el a megelőző négy évben. A jelentkezéseket egy erre a feladatra dedikált Szakértői Bizottság bírálja el. A programba beválogatott fiatalok egyéni fejlesztésének segítése, motiválása céljából **ösztöndíjban** is részesülhetnek. (Nem kap minden tutorált fiatal automatikusan ösztöndíjat, ez egy lehetőség.) A tutorálási folyamattal egyidőben, vagy azt követően a tutoráltak rendszeres meghívást kapnak a **Nemzeti Tehetség Program** keretében meghirdetett további programokba is.

A Tutor Program eredményei

A program hivatalos zárására **2021. március 19-én** online formában került sor. A találkozót *Bajor Péter*, a Matehetsz ügyvezető elnöke, a **Tehetségek Magyarországa** projektmenedzsere nyitotta meg, aki megköszönte a szakemberek lelkes, odaadó és egyben magasszintű munkáját. Ezt követően *Domján Gabriella*, a Tutor Program vezetője az utóbbi négy év eredményeit ismertette a jelenlévőkkel, valamint beszélt a jövővel kapcsolatos tervekről is.

A 2017-es évben a Matehetsz hét megyében indította el a programot, amely az első évben 48 tutor bevonásával, 463 tutorált fiatal számára jelentett szakmai tehetségtámogatást. 2018-ban összesen 13 megyében indult el a tutorálási tevékenység, 104 tutor és 891 tutorált fiatal részvételével. 2017 és 2021 között a közben országossá nőtt hálózatban összesen **2743 tutorált fiatal** kapott komplex segítő támogatást az EFOP és az NTP által biztosított forrásokat együttesen felhasználva. A komplexitás a tutor ajánlásai alapján – az egy éves támogató kísérés mellett – többféle további támogatási lehetőséget jelentett a tutoráltak számára: nagy számban kaphattak pszichológusok által adott személyiségtámogatást is és az egyéni kibontakozásuk (utazás, eszközvásárlás, tanfolyamok stb.) költségeire felhasználható ösztöndíjat, átlagosan 150 ezer forint értékben. A program keretében a 15-18 év közötti tutorált tehetségek többek közt **önismereti hétvégéken** és **készségfejlesztő táborokban** is részt vehettek (Lovasberény-2017, Izmény-2018,

Balatonföldvár-2019). Évente több tábor valósult meg, négy-négy csoportvezető vezényletével. A 2020-as évtől a pandémia lelki hatásaira reagálva a Matehetsz kidolgozta a **„Tavaszi dráma” drámapedagógiai foglalkozást**, amely a karantén időszakát segített feldolgozni a résztvevő tanulóknak. A szeptemberben induló mentálhigiénés-drámás foglalkozássorozat elsősorban a 12-16 éves fiatalokat szólította meg, heti két alkalommal, 5-5 órás foglalkozási idővel. (Nem elsősorban terápiás célú foglalkozás, sokkal inkább önismereti jellegű drámás tevékenység, amelyben a játékok és a szerepjátékok segítettek abban, hogy ez a korosztály együtt tudjon működni és a rendelkezésre álló időkeretet kihasználva tudjon konszenzusra jutni a felkínált drámapedagógiai játékokban.) Kiemelnénk továbbá a **kortárs kapcsolatok** fejlődési lehetőségét, valamint a **kapcsolati háló** szélesedését is, ami szintén nagy lehetőséget jelent egy országos rendszerben.

„Nagyon sok, a program számára fontos visszajelzést kaptunk arról, hogy a tutorált diákoknak mit is jelentett a programban való részvétel. Egyéni élményeket osztottak meg velünk arról, hogyan változtatta meg a mindennapjaikat, vagy bizonyos esetekben az életüket akár a tutortól kapott egyéni személyiségtámogatás. Például volt olyan tutorált, akit egy versenyre való eljutásban tudtunk segíteni, akadt olyan, akinek a pszichés felkészülésében nyújtottunk támogatást, de volt olyan tutoráltunk is, aki a tutoráltak közösségében találta meg a vágyott bátorító közeget. A tutor program hálózatos működése által új utak, új lehetőségek nyíltak a fiatalok előtt: szakmai segítséget kaptak tehetségük kibontakoztatásához és volt olyan, aki életre szóló barátságot is kötött. A közös programok közül első helyen továbbra is a nyári, önismereti táborok szerepelnek, amelyek egyértelműen az egyik legmeghatározóbb élményt jelentették a tanulók számára.” – számolt be Domján Gabriella.

Az elmúlt négy év során a Matehetsz rengeteg tapasztalatot gyűjtött a folyamatos visszajelzésekből is. Ezek alapján olyan szakmai anyagok készültek, amelyek később hasznosnak bizonyultak. A kezdetekhez képest egy sokkal tudatosabb tutori és tutorálási tevékenység alakult ki, amely a következő projektidőszakot is meghatározza majd.

A Matehetsz a **Tehetségek Magyarországa** kiemelt projekt meghosszabbított megvalósítási időszakában – 2021 elején –, az ország három megyéjében (Heves, Nógrád vagy Borsod-Abaúj-Zemplén) élő hátrányos helyzetű fiatalok számára **egyéni tanácsadás** valamint **ösztöndíj lehetőségét** ajánlotta fel meghatározott keretek között. Szakmai küldetésünk az volt, hogy a felkért szakértők bevonásával a Matehetsz további tapasztalatokat szerezzen az ország hátrányos helyzetű településein tanuló tehetségígéretekéről. A több mint harminc, mindennapi munkájában is hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó, jellemzően pedagógus, illetve mentálhigiénés szakember 10-10 alkalommal találkozott egyéni tanácsadás keretén belül a tehetséges fiatalokkal személyesen, vagy online formában. Az egyéni tanácsadás legfontosabb célja a hátrányos helyzetű fiatalok számára segítő beszélgetések által, (a Matehetsz által biztosított szakmai „útmutató” alapján) a tehetségígéretek lehetőségeinek felmérése volt.

A Magyar Tehetséggondozó Társaság a Facebookon!

Takácsné Laczó Sylvia - Turi Katalin

Újabb mérföldkőhöz érkezett Társaságunk a kommunikációnk erősítése terén. Munkánkról, eseményeinkről, eredményeinkről immár a Facebookon is olvashatnak.

„A közösségi média befolyása társadalmunkra tagadhatatlan, és ahogy egyre egyszerűbbé válik a folyamatos kapcsolattartás az online világgal, úgy egyre többek életére gyakorol majd jelentős hatást ez a médium.”¹

Minden bizonnyal ez – a maga is a világhálóról származó – idézet motiválta Társaságunk Elnökségét, amikor saját Facebook oldal létrehozásáról döntött.

A javaslat, vagyis a közösségi média ezen népszerű elemének beemelése kommunikációs tevékenységeink közé, a Digitalizáció és innováció a tehetséggondozásban nevű legújabb szekciónk vezetésétől eredt.

Az Elnökség, elfogadva és elismerve ennek a lehetőségnek a tevékenységünkre gyakorolt hatását, szabad utat engedett a Fb oldal megszerkesztésének. Egyértelműen úgy vélte, hogy ez a kommunikációs forma tovább támogatja a 2018-ban elfogadott közéleti cselekvési programunk legjobb színvonalon történő megvalósítását.

Milyen MTT stratégiához illeszkedik a Fb létrehozása?

Társaságunk a tehetséggondozó munkájának további fejlesztése érdekében többek között az alábbi stratégiai célokat tűzte ki:

tagtoborzó tevékenységünk erősítése, a tehetséggondozásban érintett szakemberek minél szélesebb körének bevonása tevékenységi körünkbe;

- a tehetségbarát társadalom erősítéséhez való hozzájárulásunk;
- társaságunk megjelenítése eddig kevésbé ismert területeken;
- kapcsolatrendszerünk bővítése;
- aktivitásunk fokozása.

A Facebookon való megjelenésünk mindegyik fenti törekvésünket szolgálni tudja. Ennek nyomán indult el 2020-ban az Európa 2000 Gimnázium szakmai támogatásával a Fb oldalunk.

Milyen előnyöket nyújthat tagságunk és Társaságunk számára a Facebook?

Mint minden közösségi oldal, így a Fb is olyan lehetőséget tud nyújtani számunkra, amelyet a hagyományos honlapunk nem feltétlenül tud. Így különösen:

- Népszerűsíthetjük a tevékenységünket olyan célcsoportok között, ahova eddig nem, vagy kevésbé jutottak el információink. Különösen jelentős célcsoportnak látszanak a fiatal szülők, akik a felmérések alapján a legnépesebb csoportját alkotják a FB-nak. További célcsoportot jelenthet a szintén nagyon aktív, felsőoktatási hallgatói kör.
- Hasonló gondolkodású, érdeklődési körű csoportokhoz, közösségekhez kapcsolódhatunk általa.

¹ A közösségi média előnyei és hátrányai <https://matebalazs.hu/kozossegi-media-elonyei-hatranyai.html> (letöltés: 2021. 04. 30.)

- A technika számos új, kreatív lehetőséggel oszthatjuk meg azokat az információinkat, amelyeket szélesebb csoportok felé szeretnénk eljuttatni.
- Lehetőségünk nyílik tagságunk körét bővíteni, illetve az inaktív tagok egy csoportját aktivizálni.
- Előnyt jelenthet, hogy a szakmai tartalommal folyamatosan frissülő honlapunk olvasottsága is erőteljesebbé válhat a kereszthivatkozások segítségével.
- A szekciók közötti kapcsolattartás is új fokozatra léphet, könnyebb és célirányosabb lehet.

Vannak természetesen olyan veszélyek is, amelyekre figyelniük kell. Az MTT Elnöksége 2021. márciusi 3-iki ülésén ezért megtárgyalta a használatra vonatkozó előterjesztést, meghatározta a platform használatának szabályait, menetét.

Mivel a Facebook információk, képek és videók megosztására alkalmas, egyre inkább előtérbe kerülnek az adatvédelmi kérdések is. Mindenképpen tisztázni kellett, hogy mit, ki és hogyan juttathat el információkat, híreket az oldalakra.

Mit tegyünk fel a Fb oldalra?

Alapvető tény a Fb használók között, hogy a felkerült információk értéke nem a mennyiségüktől, hanem a minőségüktől függ. Sőt, több vizsgálat bizonyította, hogy a nagy mennyiség akár ronthat is azok hírértékén.

Mindemellett egy másik tényre is figyelni kell. A Facebooknak is, mint minden közösségi oldalnak fontos jellemzője az is, hogy forogni kell az információknak, megjelenéseknek.

E fenti elvárásoknak való együttes megfelelés érdekében a következő típusú információk felkerülése javasolt:

- A szekciók rendszeres rövid hírei, amelyek egyben arról is tanúskodik, hogy társaságunk az egész országot átfogó szervezet. Hírek jelenhetnek meg a szekciók háza tájáról, a szekciókhoz tartozó tehetséggyongozó műhelyek programjairól. Ezek lehetnek akár más szervezetek honlapján már megjelent tartalmak is, hisz ahogy már említettük, a lényeg az információ gyors és hatékony eljutása mindazokhoz, akiknek erre szükségük van.
- Fontos hírszerkezetet képeznek az MTT saját hírei a rendezvényeinkről.
- Megjelenhetnek társszervezeteink hírei, mint pl. a MATEHESZ.
- Az MTT Szakmai Tanácsadó Testületében (SZTT) is olyan erő rejlik, amelynek aktiválása mindenki számára üdvözítő lehet. A Fb. hordoz-

hat információkat e testület tagjainak munkájáról, tehetséggyongozásban betöltött szerepükről.

Kik és hogyan tehetnek fel híreket, információkat a Fb oldalra?

Technikailag jelenleg az Európa 2000 Gimnázium támogatásával és közreműködésével működik oldalunk, Takácsné Laczó Sylvia Felügyelőbizottsági elnökünk kezelésében.

Az oldalra tartalmakat csak a megjelölt moderátor/moderátorok tölthetnek fel.

A szekciók vezetői az Elnökség által meghatározott eljárás szerint tudnak az oldalon híreket, információkat, anyagokat feltölteni.

A társszervezetek hírei közvetlenül kerülhetnek az Fb-ra, az SZTT hírei, információi Turi Katalin alelnök útján jutnak a Fb-ra.

Az oldalon lévő tartalmakat a médium jellegéből adódóan természetesen bárki megoszthatja.

Honlapunk továbbra is igyekszik frissülő információkkal segíteni tagjainkat, így további információforrásul szolgálhat a Facebook oldal számára is rövid, célirányos megosztásokkal. Meglátásunk szerint a Facebook és a honlap kölcsönös együttműködése tovább erősíti tevékenységünket.

Amennyiben elsődleges célunk a Facebook aktív használatával teljesül, a későbbiek során már célzott elemzéseket is végezhetünk arról, hogy mely területeken, mely csoportok között, milyen információnak van valódi értéke, milyen irányokban tudjuk tevékenységünket a leghatékonyabbá tenni. Bízunk benne, hogy tagjaink meglátják a közösségi médiában rejlő lehetőséget, bátorítjuk őket arra, hogy aktív, tevékeny olvasói és néha szerkesztői is legyenek a Magyar Tehetséggyongozó Társaság Facebook oldalának.

A szerzők:

*Takácsné Laczó Sylvia
az MTT Felügyelő-
bizottságának elnöke*

*Turi Katalin
az MTT
alelnöke*

„A zsenialitás legkisebb morzsája is együtt jár egy kis örültséggel.”

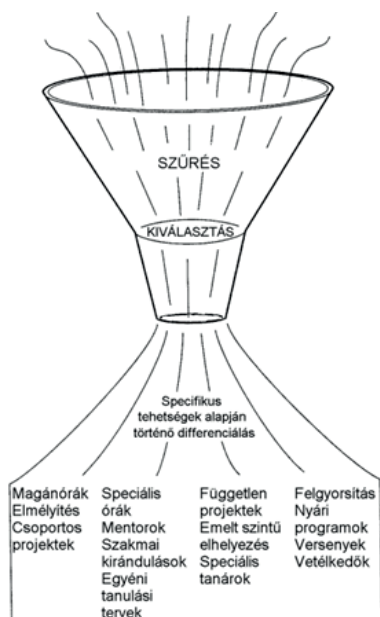
Leonardo DiCaprio (1974) Oscar - és többszörös Golden Globe díjas amerikai színész, ENSZ békekövet.

Folyamatba ágyazott, rendszer jellegű tehetségazonosítás a Berettyóújfalui József Attila Általános Iskolában

Kurtán Mónika

Mára sok pedagógus és intézményvezető felismerte a tehetségek felismerésének jelentőségét. 2020. november 10-én a Nemzeti Tehetségügyi Koordinációs Fórum online ülése után Novák Katalin, a családokért felelős tárca nélküli miniszter azt nyilatkozta, hogy „A tehetséggondozás nemzeti ügy.” Felértékelődött a tehetségazonosítása, fejlesztése, a személyiséghez illeszkedő pálya megtalálása, a pályaorientáció segítése és egy biztos jövőkép mutatása. A gazdasági fejlődéssel Magyarországon nő az iskolában eltöltött évek száma, kitolódik az oktatási rendszert igénybe vevők életkora. Ezzel nő az iskolarendszer felelőssége a tehetségek diagnosztizálása és fejlesztése terén. Azokat a potenciális tehetségeket kell feltérképezni, akik a gyorsan változó jövőben rugalmasan tudnak alkalmazkodni a folyamatosan megújuló kihívásokhoz. Így a társadalom, a nemzetgazdaság számára is értékesek lesznek. Kevésbé lesz rájuk jellemző a 'burn out' jelensége, nem lesznek pályaelhagyók; önmagukkal elégedett, sikeres emberré tudnak válni.

A tehetségazonosítás egyik legszemléletesebb modellje Tannenbaumtól származik. A modell első fázisában – ahol a tölcser szája széles - a szűrésben minden diák részt vesz. Ezt követően a tölcser elkeskenyedik, ekkor a kiválasztás szakaszában a tehetséges tanulókat differenciálják, és a nekik megfelelő tehetséggondozási programok szerint fejlesztik (Gyarmathy, 2006).

1. ábra: Tannenbaum-modell (Forrás: Balogh, 2016)

A tehetség fogalma és megnyilvánulása folyamatosan változik, ezért a tehetségazonosítás is egy dinamikusan változó, fejlődő terület. Minél korábban tudjuk azono-

sítani a tehetséget, annál korábban kezddhetünk neki a tehetségterületnek megfelelő fejlesztésnek. A vizsgálatok segítik a pedagógusokat abban, hogy az erősségek mellett a gyenge pontok is a felszínre kerüljenek. Sokszor szembesülünk az értelmi, érzelmi és motorikus képességek aszinkron fejlődésével. Ezek összehangolt fejlesztése kiemelten fontos a tehetséggondozó tevékenység során, hiszen a teljeskörű személyiségfejlesztés által érhetjük el céljainkat.

Az iskolai tehetséggondozás talán legkritikusabb pontja a tehetségek megtalálása, mert nagyon nehéz korrekt módon azonosítani a tehetséget. Ha nem találjuk meg az igazi tehetségeket, akkor nem tud igazán hatékonyan működni egy tehetséggondozó program sem. Jelenleg az oktatási rendszer minden pilléréen, az óvodától az egyetemig a pedagógusok többsége a tanulmányi eredményekre és a tanulók megfigyelése során tapasztaltakra épít, amikor a tehetséggondozó programokba beavogat. Az így kapott eredmények fontosak, de nem elegendők. Sőt, erre építve sok gyermek jut be olyan tehetségprogramba, ami nem megfelelő számára. Ezzel együtt – sajnos – sok tehetséges gyermek kimarad a fejlesztő programokból, mert a tehetsége, kreatív gondolkodása és az iskolai elvárások között nincs kimutatható megfelelés.

Az általános iskolás korú humán erőforrásban rejlő potenciál, a tehetség megbízható feltérképezéséhez komplex tehetségazonosítás szükséges. Akkor kapjuk a legtokéletesebb diagnózist, ha minél több forrás révén gyűjtünk információt a gyermek adottságairól, képességeiről, teljesítményéről.

A tehetségazonosítás 2 szinten zajlik. (Dávid M. – Dávid I. 2020.) Az 1. szint a pedagógiai tehetségsszűrés, amit az iskolában végeznek a pedagógusok. (Dávid M. és mtsai, 2014) Ebben részt vehet az összes tanuló. Célja az egyéni tehetségfejlesztő programokhoz a tehetségigéretetek megtalálása. Herskovits Mária arra hívja fel a pedagógusok figyelmét, hogy a vizsgált populáció 30 %-t érdemes potenciális tehetségnek tekinteni, de csak olyan gyereket vonjunk be a tehetségprogramba, akik kellően motiváltak. (Herskovits – Dávid I., 2013) A tehetségazonosítás 2. szintje a differenciált tehetségazonosítás. Ez többnyire az iskolán kívül zajlik, és több szakember együttműködése szükséges hozzá. Erre a komplexebb tehetségazonosításra akkor van szükség, ha az iskola pedagógusai nem tudják jól azonosítani a tehetséget.

A Berettyóújfalui József Attila Általános Iskolában többféle objektív és szubjektív módszert alkalmazunk a tehetségazonosítás során. (Vö: Klein, 2018) Fontos, hogy tantestületünk szinte minden tagját bevonjuk az iskola és a saját tantárgya számára megfelelő azonosítási módszerek kiválasztási folyamatába. Az általános iskola 1–4.

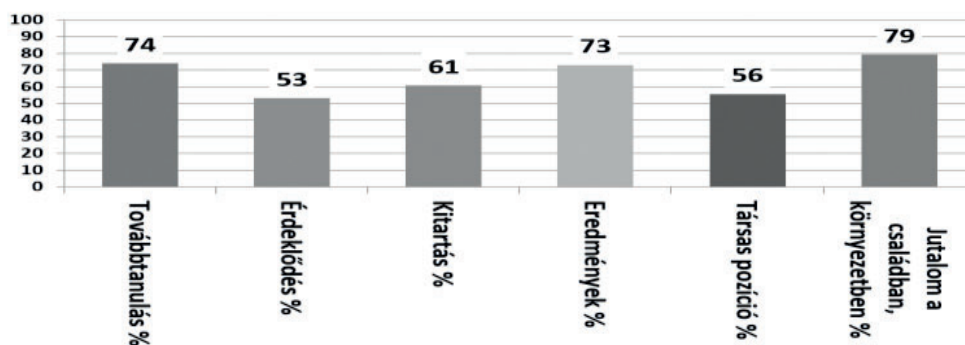
osztályában az alapkészségek (írás-olvasás, számolás) könnyed elsajátítása, a divergens gondolkodás megjelenése jelezheti a tehetséget. A Gardner-féle speciális intellektuális szférában csak 10-12 éves kor körül ismerhető fel pontosan a tehetség területe. Ez alapján 5. osztálytól széles spektrumú és rendszerszerű mérést végzünk.

Szubjektív módszereink

a) *megfigyelést* tanítási-tanulási szituációkban és szabadidős tevékenységekben végezzük. Pedagógusaink keresik az átlagostól eltérő megoldási módokat kereső (divergens), kritikusan és kreatívan gondolkodó, gyakran kérdező, információéhes, szorgalmas tanulót. A tanári megfigyelésen alapuló tehetségazonosítási módszert, a Renzulli-Hartmann tehetségbecslő skálát alkalmazza iskolánkban a pedagógiai szakszolgálat tehetségkoordinátora. A tehetséges tanulók azonosítását és kiválasztását bizonyos tulajdonságok és viselkedés-kategóriák alapján végzi. Ezek a tanulási, a motivációs, a kreativitási és a vezető-társas jellemzők. Tehetségesek tanulók azok, akik kiugró vagy magas pontszámot érnek el.

b) *kérdőívek*

• A *szülők megkérdezése* azért fontos, mert ez alapján fel tudjuk térképezni azt, hogy mit gondolnak a gyermekeik erősségének, mely területek fejlesztését tartják fontosnak.

2. ábra Tanulási motiváció osztályprofilja (Forrás: Mérési rendszergazda beszámolója, 2021)

• A *tanulási stílus mérése* a tehetséges tanulónál segít megmutatni, hogy mi okoz a tehetségeseknek nehézséget a tanulás során. Ez azért fontos, hogy a tehetségük kibontakoztatását minél inkább segíthessük tanácsadással.

c) a *diákok önértékelése, önjellemzése* segít a motiváció, a tanulási stílus, az énkép, a szorongás feltérképezésében, így a gyermekek egyéni szükségletei jobban azonosíthatók. A tehetséges diákok önértékelésére jellemző, hogy alkalmazkodóbbak társaiknál és jobb az önértékelésük.

d) a *szülők, társak, pedagógusok, osztályfőnök, iskolapszichológus véleménye, jellemzése* a tehetségazonosításban fontos elem, különösen, amikor rejtett tehetséggel állunk szemben. Kiemelt figyelmet érdemelnek a kollégák által megfogalmazott értékelések, jellemzések. (Vö: Balogh, 2016) 5. osztályainkban iskolapszichológus segítségével szociometriai vizsgálatot is végzünk. A tanulóközösség kapcsolati hálójának feltárására során a diákok jól észlelik tehetséges társaik sajátosságait, és a képességekre vonatkozó kérdésekben

• A *Tóth-féle Kreativitást Becslő Skálát* 5. évfolyamon használjuk. Ez egy könnyen alkalmazható, megbízható eszköz. Ez a kreatív problémamegoldáshoz szükséges személyiség-jellemzőket állapítja meg egy önjellemző típusú kérdőívvel, melyen 72 állítás megítélését kéri a diáktól. A kérdőív kitöltése 20 percet vesz igénybe. 5. évfolyamon a korosztályi átlag 154. Ennél magasabb pontszámú tanulóira irányul a kreatív diákokat kereső pedagógusaink figyelme a tehetséggondozó programjaik indításakor.

• Az *iskolai motiváció mérése* révén megtudjuk, hogy milyen motivációk játszanak szerepet a tanulóink tanulási folyamatában. A presszióérzést is mérjük, ami megmutatja a tanulók szorongási szintjét. Ezt a tehetségeknél is oldanunk kell lazító programokkal.

• A *tanulási motiváció mérése* a tehetségazonosításban kulcskérdés, hiszen tanulási kedv hiányában a legjobb, legszínvonalasabb tehetségfejlesztő program sem éri el a célját. Azt vizsgáljuk, hogy a különféle motivációs dimenziók milyen szerepet játszanak tanulóink életében, pl. továbbtanulás, érdeklődés, eredmények, siker, társak elismerése, elismerés a családban. A tehetségeknél a tudás megszerzése jelenti az örömforrást.

általában egységesen emelik ki a valamilyen tulajdonsággal rendelkezőket, ezért jó ismerni a véleményüket.

Objektív módszereink

a) *Dokumentumelemzés* révén sok fontos információt kapunk a diákokról, de nem közben nem felejtjük el, hogy az elemzett dokumentumok (dolgozatok, projekt-munkák, stb.) létrejöttének nem a tehetségazonosítás volt a célja.

b) *Versenyeredmények, kompetencia mérések eredményei* is segítenek, hiszen ilyenkor a tanulók különböző tantárgyi teljesítményeit és produktumait tudjuk elemezni. Ezek a diák tudásáról, készségeiről, illetve tanulási sajátosságairól adnak lényeges információkat.

c) *Kritériumorientált, diagnosztikus mérési-értékelési rendszer* (Vö: Fodor, 2018.)

7 éve, csoportosan végezzük a tesztek több területen, majd a gyermekről kapott információkat rendszerezünk, az elkészített profilban a tanulók erős és gyenge oldalát is megjelenítjük.

- Az *olvasáskészség mérése* fontos, mert a komplex problémamegoldó feladatlapok és mindennapi életünk problémáinak megoldásában is meghatározó szerepet játszik az olvasás, és az, hogy a diák megérti-e a megoldandó feladatot, olvasási képessége hogyan befolyásolja teljesítményét.

- Az *íráskészség mérése* által képet kapunk a gyermek azon kognitív folyamatairól, amelyek segítik az értelmező és rendszerező készségeinek fejlődését.

- A *szókészlet mérése* segít feltérképezni az intellektuális tehetség korai jelét, a gazdag szókincset. Ez a teszt alkalmas a kristályos intelligencia mérésére. Tanulóink szókincsét minden év áprilisában mérjük. Ezt az életkorilag elvárható szinthez hasonlítjuk, illetve nyomon követjük az évek alatt bekövetkező fejlődést. (Vö: Juhász –Radics, 2019)

- A *művelési sebesség mérése* során egyszerű műveleteket kell elvégezni. De a számolni tudás összetett gondolkodási tevékenység, mely sok képesség meglétét megmutatja.

- A *figyelem mérése* rámutat, hogy az észlelt információkat a diák miként tudja szelektálni, milyen a koncentrációs képessége.

d) *MaTalent – 4. osztályos tanulók online tehetségazonosító mérése*

Az Oktatási Hivatal a Nemzeti Tehetség Program keretében szervezi ezt az online mérést. Cél a matematikában tehetséges tanulók megtalálása. A mérés során a diákok egy 22 feladatból álló feladatlapot oldanak meg számítógépen. Az előkészítés és a feladatok megoldása összesen 15+45 percet vesz igénybe. A teszt előnye, hogy gyorsan kiértékelésre kerül, a jelenleg iskolás Z- és Alfa generációk számára könnyedén használható és költségtakarékos. A kapott eredményeket nemcsak a 4. osztályban matematikát tanító kapja meg, hanem az a pedagógus, aki 5. évfolyamtól vezet matematika-logika orientációjú tehetséggondozó programot.

e) A Nemzeti Tehetség Központ által működtetett iskolai tehetségazonosítást támogató csoportos, online mérési rendszer segítségével a jövőben a következő teszteket fogjuk beépíteni iskolai tehetségazonosító rendszerünkbe.

- *Probléma-megoldó teszt (SAM)* a szabályszerűségek felfedezésének képességét, a problémamegoldó képességet méri. Erre az élet szinte minden területén szükség van. Olyankor fontos, amikor nincs kész, megtanult válaszunk egy problémára, hanem magunknak kell felismernünk, hogy melyek a probléma fontos elemei, és azok hogyan függenek össze egymással. A XXI. században egy gyorsan változó világban élünk, ahol a sikeres életvitelhez örökösen megújuló, különböző összetett helyzetekben is használható tudásra van szükség. Ebben a vizsgálatban azt keressük majd, hogy ki rendelkezik a logikai probléma-megoldás területén kiemelkedő képességekkel. Nagy előnye, hogy az eltérő háttérű gyerekek esetében is jó hatékonysággal alkalmazható, mivel nem verbális teszt.

- *Szókincsteszt (NoVo=New Online Vocabulary)* a kristályos, azaz a reprodukív intelligencia mérőeszkö-

ze. Megmutatja, hogy diák az ismereteit és a tapasztalatait milyen hatékonysággal képes felhasználni. Ez segíti a tehetségazonosító és a fejlesztő munkát is.

A SAM és a NoVoonline tesztek alkalmasak a magasabb képességtartomány mérésére, és így a tehetséggondozó programokba való beválogatásra. Hasznosak, mert a jó eredményt elérő tanulóknál számszerű és szöveges visszajelzést adnak azonnal. Ez óriási segítség mindenkinek, aki a tehetségprogramjába keresi a potenciális tehetségeket.

f) *Raven Standard Progresszív Matrikák/Matricák Teszt*

Ez a fluid intelligenciát mérő problémamegoldó teszt, melyet 4 éve használunk az 5. osztályokban. Az eredmények rámutatnak arra, hogy tanulóink újszerű problémák esetén – a tanult ismereteiktől függetlenül – hogyan gondolkodnak. Ez egy nonverbális teszt.

Összegzés

Jelenleg a tehetségigéretnek sajnos csak kis hányadából lesz felismert tehetség. A tehetséggondozás iránt elkötelezett iskoláknak az is a feladata, hogy ezt az arányt javítsa. Az általános iskoláknak minél korábban biztosítaniuk kell az adekvát fejlesztő környezetet a tehetséggyanús gyermekeknek. A változó kihívásokra dinamikusan reagálni tudó, stimuláló, tehetségsegítő általános iskolai környezet kialakításával a tehetséges gyermekben lévő hajtóerőt, motivációt táplálni tudjuk és minél több tehetséggondozó programunk van, annál több tehetségre tudunk rátalálni.

A pedagógusaink igénylik és használják a munkájukat valójában segítő komplex tehetségfelismerő módszereket. Ezek állandó frissítése, bővítése folyamatos innovációt és nyitottságot igényel egy iskolától.

Felhasznált irodalom:

- Balogh László (2016). Az egyéni tehetségfejlesztő programok alapjai. Debrecen: Didakt Kiadó
- Dávid Mária – Dávid Imre (2019): Tehetségigéretetek keresése in: A tehetség kézikönyve p.100-101.
- Dávid Mária, Hatvani Andrea, Héjja-Nagy Katalin (2014). Tehetségazonosítás a pedagógiában, Budapest: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Génius Műhely Kiadványok p.18-25.
- Fodor Szilvia (2018). A képességméréseken alapuló tehetségazonosítás kihívásai. Tehetség, 26(4).
- Herskovits Mária, Dávid Imre (2013). A pszichológiai szűrés és mérés általános elvei és gyakorlata. In H. Nagy Anna Szerk. (2013). Szakmai ajánlások pszichológusoknak a tehetséggondozáshoz. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest.
- Juhász Valéria-Radics Márta (2019): Hazánkban használt szókincsmérő eljárások, Anyanyelv-pedagógia XI. évfolyam, 2019/2. p. 28-35.
- Dr. Klein Balázs (2018): A tehetség azonosításának korszerű módszerei p. 38.

A szerző:
a Berettyóújfalu
József Attila
Általános Iskola
intézmény-
vezetője.

LIONS CLUBOK SZEKCIÓJÁNAK ROVATA

Fiatalok jószolgálati tevékenységének hálózati rendszere, cserediák programok

Demarcsek Zsuzsa

A Magyar Tehetséggondozó Társaság és a Lions Clubok Magyarországi Szövetsége között létrejött együttműködés alapján immár több alkalommal is lehetőséget kaptunk arra, hogy a Tehetség folyóiratban bemutathassuk a Lions mozgalom tevékenységeit és mindazokat a közös pontokat, amelyek a tehetséggondozás érdekében végzünk.

Célunk az is, hogy mindkét szervezet hálózati kapcsolatrendszere bővüljön, továbbá hogy új ötletekkel gazdagodjunk, és amint a körülmények újra engedik a nyitást, közös programokat is megvalósíthatunk, bekapcsolódhassunk a különböző szekciók életébe, hogy folytathassuk azokat a kezdeményezéseket, amelyek el-

indultak, de a kibontakozásukra a pandémia miatt nem volt lehetőség.

A Lions-mozgalom és a klubok működésének bemutatása nem lenne teljes a nemzetközi kapcsolatok és az ifjúsági csereprogramok bemutatása nélkül.

A klubok nemzetközi kapcsolatrendszere is a segítségnyújtáson és az összetartozáson alapszik. Elegendő a klubtagság ténye, és a világ bármely pontján segítő kezet nyújtanak, akár mint szervezet, akár mint magáember.

Volt szerencsém megtapasztalni az Oszakai Lions Club vendégszeretét, és sikerült bemutatni az Első Nyíregyházi Lions Club működését is.

Tolmács: Demarcsek Éva

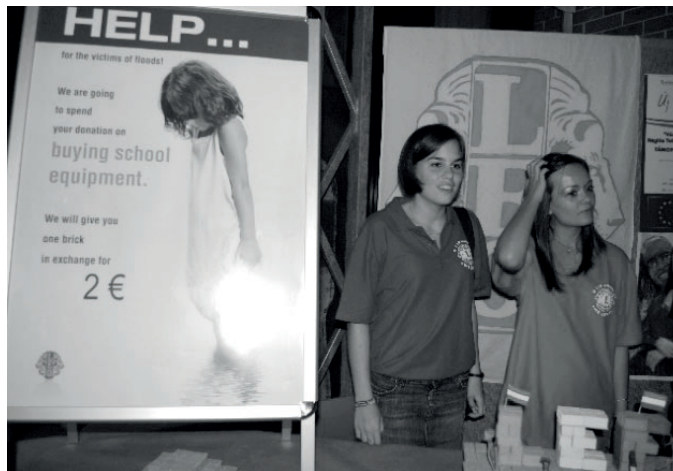
Mint minden szervezet esetében a fenntarthatóságot, a jövő építését a fiatalok és a fiatalok által létrehozott szervezetek és aktivitások jelentik.

A Lions klubok mellett Alfa-Leo klubok is működnek, tagjai középiskolások és fiatal felnőttek, akik bekapcsolódnak az anyaklub jószolgálati tevékenységébe, de önálló szervezetként is működnek, a LEO- elnök vezetésével önállóan is szerveznek segítő tevékenységeket.

A Nyíregyházi Alfa-Leo Club 2008-ban alakult és azóta is működik, jelentős szerepet vállalva mind a helyi, mind az országos, sőt a nemzetközi rendezvények megszervezésében és megvalósításában. Minden évben részt vesznek a **Mindannyian mások vagyunk!** – **Tehetségnapon**, önkéntes munkával segítik az **Első Nyíregyházi Lions Club** aktivitásait: például közreműködnek az egészségnapon, az éves jótékonyági bálon,

vagy legyen szó kerítésfestésről, cipősdoboz akcióról. A fiatalok informális-non-formális módon nagyon sok ismeretre tesznek szert a szervezés, tervezés, az együttműködés, a kommunikáció terén, és megélik a társadalmi felelősségvállalás jelentőségét és örömét is. A hálózatépítés országos és nemzetközi szintéren is zajlik. A Nyíregyházi Alfa Leo Club országos találkozónak

(OLT – Országos Leo Találkozó) adott otthont, amelyet a fiatalok maguk szerveztek és bonyolítottak le. A Nemzetközi Leo találkozó (LEF) Sopronban és Visegrádon valósult meg, amelyben a Nyíregyházi Alfa Leo Club „teglaaakcióval” mutatkozott be és aratott nagy elismerést.

A programhoz csatlakozott a Vásárhelyi Tehetségpont is, a magyar néptánc bemutatásával és táncház megvalósításával tették még hangulatosabbá a találkozót.

Margaréta Táncegyüttes – Csoportvezetők: Kácsor István, Kácsor-Ignác Gabriella

Világszervezetként a hazai klubok bekapcsolódnak a nemzetközi vérkeringésbe is. A jószolgálati tevékenység mellett a **tehetséggon-dozás** is kiemelt tevékenységünk. A Lions-mozgalom sok országban van jelen a világban, a Békeposzter Pályázatra ezekből az országokból évente 150.000 pályamunka érkezik. Ezt megelőzi az országos szintű verseny és kiállítás. Az idén a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola tanulója nyerte el az országos fődíjat, így az ő pályamunkája képviselte Magyarországot a nemzetközi versenyen.

1. helyezés

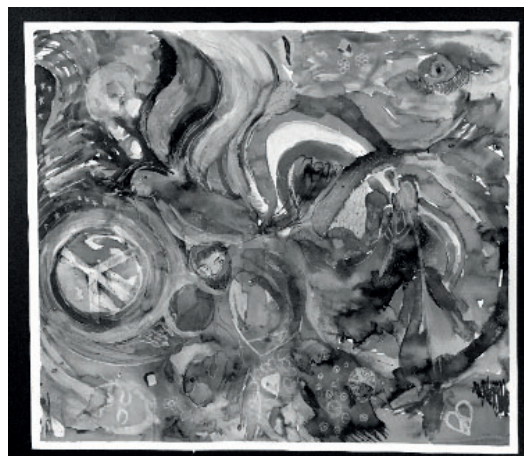
Gajdos Lilla Dorka, Tiszavasvári, (13 éves)
Felkészítő tanár: Molnárné Balla Gyöngyi

További helyezéseket és az idén a közönségdíjat is sikerült elnyerni.

2. helyezés
Fehér Gréta,
Tiszavasvári (12 éves)

Közönségdíjas
Gál Emese,
Tiszavasvári (11 éves)

csodálatosan szerepelt a Soproni Petőfi Színházban.

Hasonló céllal hazai rendezvényről is számot adhatunk. Székesfehérvár ad otthont a VAGYOK - Fesztiválnak, amely szintén nívós bemutatkozási lehetőséget biztosít a többszörösen különleges tehetségek számára.

Mindezek bemutatása azért fontos számunkra, hogy minél többen értesüljenek ezekről a lehetőségekről, amennyiben tehetik, kapcsolódjanak be a programokba, amelyek a tehetségek bemutatásán túl a társadalmi érzékenyítést, az

kiváló énekesünk, Severa Ágnes is meghívást kapott és

A tehetségek bemutatását szolgáló, három ország – Franciaország, Németország és Magyarország – együttműködésén alapuló színvonalas rendezvény a Tri-Jumelage, ahol a többszörösen különleges tehetségű fiatalok mutatkozhatnak be, találkozhatnak egymással. A rendezvény fővédnöke Kárászi Szilvia zongoraművész, zeneszerző. Nagy örömünkre szolgál, hogy erre a rangos eseményre

elfogadást és befogadást is szolgálják.

A nemzetközi kapcsolatoknak izgalmas és sokszínű színtere a cserediák-program. A program lényege, hogy magyar fiatalok a klubok támogatásával utazhatnak több országba is, illetve Magyarország is fogad több országból érkező fiatalokat. A program két fontos elemből áll. A fiatalok először családokhoz kerülnek, akiket a Lions klubok szerveznek és közvetítenek. Ez országonként változó, egyhetes vagy akár egy hónapos időtartam is lehet. A fiatalok közvetlen tapasztalatot szerezhettek arról, hogyan élnek az adott országban, részesei lehetnek a mindennapi életüknek. Természetesen nagyon sok programot szerveznek a családok is, bemutatják a szűkebb és tágabb környezetüket, törekednek arra, hogy minél több felejthetetlen élményben legyen részük.

Tánc-és viselet-bemutató a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola és Alfa Leo- Club tagjainak közreműködésével

Az Első Nyíregyházi Lions Club nem csak a családok közvetítésében vesz részt, hanem bekapcsolódik a program szervezésébe és támogatásába is. Így a családi élmények és kirándulások mellett az Alfa Leo Club fiataljai a külföldi diákokkal együtt közösségi programokon is részt vesznek. Ilyen rendszeres programjaink a Múzeumfalú látogatása, a magyar néphagyományok

megismertetése, Tokaj bemutatása, hajókázás, sétarepülés, kerti partik.

A közösségi találkozásokon a külföldi fiatalok bemutatják a saját országukat, hagyományukat.

A magyarországi táborok megrendezésében egyik klubtársunk, Jeles Attila vállalt igen kiemelkedő szerepet, táborvezetői feladatokat látott el először Miskolcon, majd Győrben is.

A programok kialakításában több tényezőt is figyelembe vettek a szervezők: a magyar nemzeti kultúra értékeinek, hagyományaink bemutatása mellett a fenntartható fejlődés támogatása, a természet közelség erősítése, a közösségi együttműködés fejlesztése alkotta a programok gerincét, valamint minél több élmény biztosítása, akár kihívások teljesítésével is, mint például erdőtakarítás.

Több olyan tevékenységre is sor került, amely az érzékenyítést szolgálta, a szervezet fő célkitűzéséhez igazodóan a vakok és gyengénlátók helyzetének megértésében, tapasztalatokon alapuló élmények szerzésében segítette a résztvevőket.

Fontos eleme volt a programnak a játék, a csapatépítés, a lazító programok élménye.

Bízunk abban, hogy tevékenységünkkel távoli országokat kötünk össze, hogy a mai kor gyermekei már világpolgárok és fontosak számukra mindazok az értékek, amelyeket ez a program képvisel és közvetít a világ több pontján. A fiatalok hálózati kapcsolatrendszerét jelentősen növeli akár a külföldiek fogadása, akár a kiutazás támogatása, amely komoly kapcsolati tőkét is jelenthet a jövőben. A kiutazás élményeiről a szövetség

honlapján számolnak be a fiatalok. Várjuk a jövőjükért tenni akaró, felelősséget vállaló, nyitott fiatalokat a programba.

A fotókat készítette:

László Kende

Kende László

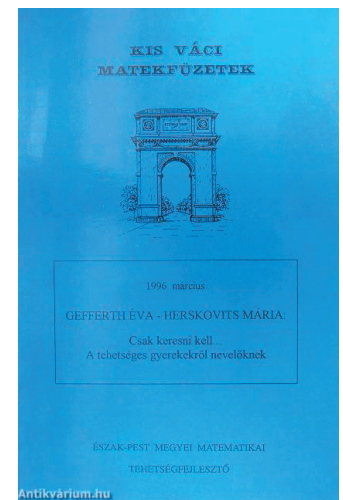
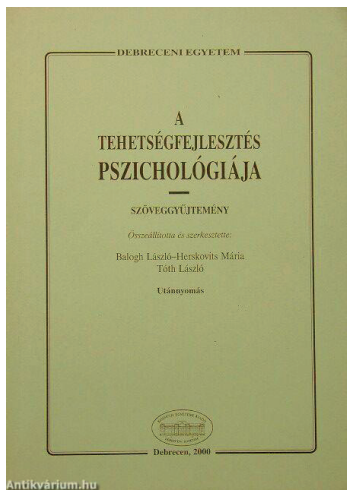
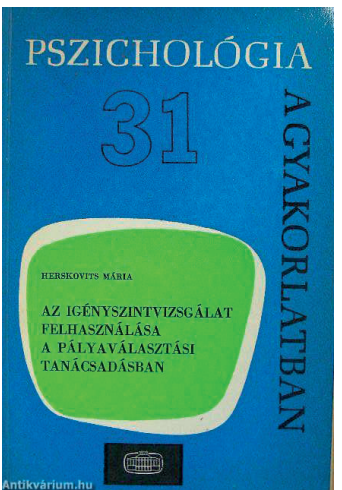
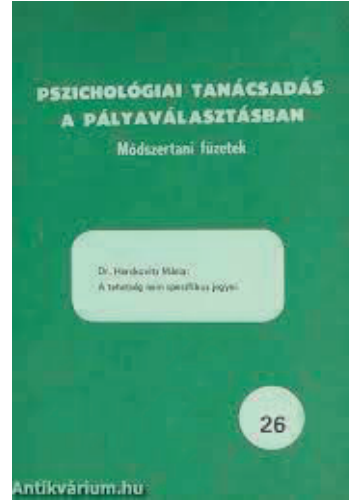
*A szerző:
a Nyíregyházi
Vásárhelyi László
Alapfokú Művészeti Iskola
igazgatója.*

„Néhány fotó és könyvborító a hatalmas termésből”

Dr. Herskovits Mária

magyar - pszichológia szakos tanár, pszichológus
Eötvös Loránd Tudományegyetem, megbízott oktató
Magyar Tehetséggondozó Társaság volt alelnöke

A TEHETSÉG szakfolyóirat 1994. évi 2. számában írja:

„A gyakorlati munka különböző szekciókban folyik. A hátrányos helyzetű tehetséges gyerekek fejlesztése kiemelt feladata társaságunknak, de amíg nem tudunk pedagógusokat felkészíteni a megfelelő programok vezetésére, addig a gyakorlatban nem sokat tudunk tenni értük.”